

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Cestovní ruch

**DOPADY PANDEMIE COVID-19 NA ODVĚTVÍ
CESTOVNÍHO RUCHU V OKRESE TŘEBÍČ**

Bakalářská práce

Autor práce: David Dohnal

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Blanka Šimánková Hornová, Ph.D.

Jihlava 2023

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	David Dohnal
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Cestovní ruch
Garant studijního oboru:	prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.
Název práce:	Dopady pandemie covid-19 na odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč
Vedoucí práce:	Ing. Mgr. Blanka Šimánková Hornová, Ph.D.
Cíl práce:	Zmapovat a zhodnotit dopady pandemie covid-19 na vybrané podniky působící v oblasti cestovního ruchu v okrese Třebíč

Abstrakt

Tato bakalářská práce mapuje, pomocí kvantitativního výzkumu, dopady pandemie covid-19 na vybrané podniky působící v oblasti cestovního ruchu v okrese Třebíč. Získaná data poskytují pohled na vybrané ukazatele, u kterých lze sledovat dopady pandemie, zejména v oblasti poptávky, tržeb a zaměstnanosti.

Klíčová slova

Cestovní ruch; covid-19; kvantitativní výzkum; pandemie

Abstract

Using quantitative research, this bachelor's thesis maps the effects of the covid-19 pandemic on selected businesses operating in the field of tourism in the Třebíč district. The obtained data provide an insight into selected indicators that can be used to monitor the effects of the pandemic, especially in the area of demand, sales and employment.

Keywords

Tourism; pandemic; COVID-19; quantitative research

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle Směrnice pro vedení, vypracování a zveřejňování závěrečných prací na VŠPJ, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 8. prosince 2023

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Na tomto místě bych rád vyjádřil vděk mé vedoucí práce, paní Ing. Mgr. Blance Šimánkové Hornové, Ph.D., za její trpělivost a cenné rady.

Obsah

Seznam obrázků.....	7
Seznam tabulek	8
Seznam zkratk.....	9
Úvod	10
1 Teoretická část	11
1.1 Cestovní ruch.....	11
1.2 Základní infrastruktura cestovního ruchu.....	11
1.3 Základní formy cestovního ruchu.....	17
1.4 Druhy cestovního ruchu	18
1.5 Vnější faktory ovlivňující cestovní ruch.....	21
1.6 Covid-19	22
1.7 Vybrané státní kompenzace pro podniky v oblasti cestovního ruchu	29
1.8 Vybrané státní kompenzace pro podnikatele	31
1.9 Krizový akční plán cestovního ruchu v ČR.....	33
2 Praktická část	34
2.1 Cíl a metodika výzkumu	34
2.2 Základní charakteristika okresu Třebíč	35
2.3 Dopady pandemie na cestovní ruch v ČR.....	37
2.4 Dopady pandemie na cestovní ruch v okrese Třebíč	39
2.5 Výsledky výzkumu	41
2.6 Cestovní agentura rozhovor.....	53
2.7 Diskuse	54
Závěr	56
Seznam použité literatury	57
Přílohy.....	62

Seznam obrázků

Obr. 1: Druhy cestovního ruchu dle místa realizace	19
Obr. 2: Administrativní mapa okresu Třebíč	37
Obr. 3: Klasifikace respondentů dle typu podniku	41
Obr. 4: Délka působení respondentů v Okrese Třebíč	43
Obr. 5: Celkový vliv pandemie na činnost vybraných podniků	44
Obr. 6: Změna poptávky během pandemie	45
Obr. 7: Reakce na výkyvy v poptávce	46
Obr. 8: Konkrétní finanční obtíže podniků	47
Obr. 9: Průměrný procentuální propad tržeb v průběhu roku 2020	48
Obr. 10: Průměrný procentuální propad tržeb v průběhu roku 2021	49
Obr. 11: Využití státních kompenzací	51
Obr. 12 Typy zavedených inovací	52

Seznam tabulek

Tab. 1: Počet cest podle typu cestovního ruchu v ČR	38
Tab. 2: Zaměstnanost v cestovním ruchu v ČR	38
Tab. 3: Vybrané ekonomické ukazatele cestovního ruchu	39
Tab. 4: Počty hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v okrese Třebíč.....	40
Tab. 5: Počty přenocování v ubytovacích zařízeních v okrese Třebíč	40
Tab. 6: Členění respondentů dle území	42
Tab. 7: Vliv pandemie na finanční situaci podniků	47
Tab. 8: Vliv pandemie na propouštění zaměstnanců.....	49
Tab. 9: Počet propuštěných osob dle území (2020-2021)	50
Tab. 10: Využití státních kompenzací během pandemie	50
Tab. 11: Zavedení počtu inovací během pandemie covid-19	52

Seznam zkratek

AHR	Asociace hotelů a restaurací České republiky
CR	Cestovní ruch
ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
HOTREC	Konfederace národních asociací hotelů, restaurací, kaváren a obdobných zařízení v Evropské unii a evropském ekonomickém prostoru
PES	Protiepidemický systém
WHO	Světová zdravotnická organizace

Úvod

Cestovní ruch, jakožto neodmyslitelná součást ekonomiky a kultury, hraje klíčovou roli na celostátní i regionální úrovni. Přináší s sebou nejen finanční příjmy, ale také obohacující kulturní zážitky. V kontextu předešlých let byl tento sektor považován za stabilní a přínosný nejen pro podnikání, ale i pro obecné blaho společnosti.

Nicméně, v posledních letech, zejména v roce 2020 a 2021 se cestovní ruch stal jedním z nejvíce postižených odvětví v důsledku globální pandemie covid-19. Tato situace přinesla neočekávané a značné výzvy pro subjekty působící v tomto odvětví, které se musely vyrovnat s obtížnými podmínkami a hledat nové způsoby adaptace na dané nepříznivé okolnosti.

Cílem bakalářské práce je zmapování a zhodnocení dopadů pandemie covid-19 na vybrané podniky působící v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč.

Teoretická část této práce se věnuje základům cestovního ruchu, jeho základní infrastruktúře, různým formám a druhům, stejně jako vnějším faktorům, které ovlivňují toto odvětví. Zvláštní pozornost je věnována podrobnému vývoji jednotlivých vln pandemie covid-19 a vládních opatření, které autor systematicky rozdělil do pěti vln. Nezbytnou součástí jsou i opatření, která byla přijata na podporu podniků v oblasti cestovního ruchu, včetně vybraných státních kompenzací a krizového akčního plánu.

V praktické části je nejprve podrobně popsána zvolená metodika výzkumu, kde jsou definovány jednotlivé kroky, jež byly použity k získání relevantních informací. Následně je věnována pozornost základní charakteristice okresu Třebíč. Další část obsahuje relevantní sekundární data, která se vážou k hlavnímu výzkumu. Následuje prezentace výsledků samotného výzkumu, kde jsou shrnuty klíčové poznatky a statistické údaje získané prostřednictvím dotazníkového šetření. V závěrečné části této práce je proveden rozhovor s provozní ředitelkou cestovní agentury.

1 Teoretická část

Teoretická část bakalářské práce se zabývá vysvětlením pojmu cestovní ruch a jeho klíčové infrastruktury. Dále probírá jeho různé druhy a formy. Zvláštní pozornost je věnována analýze jednotlivých vln pandemie covid-19 a opatření, která byla vládou České republiky přijata jako reakce na tuto mimořádnou situaci. Součástí této kapitoly jsou také vybrané státní kompenzace, které přispěly k podpoře podniků v odvětví cestovního ruchu.

1.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch neboli turismus je velmi komplexní odvětví, které zasahuje do mnoha vědních disciplín, a proto bývá definován mnoha způsoby. Pro vymezení cestovního ruchu je nutno chápat jeho dvě základní stránky. První stránkou je oblast spotřeby, kdy je cestovní ruch brán jako prostředek k uspokojování potřeb. Druhou stránkou se rozumí oblast podnikatelských příležitostí a jeho významný vliv na ekonomiku společnosti (Indrová a kol., 2009)

Komplexnost cestovního ruchu umožňuje k jeho pojetí a definování uplatnit různé přístupy. Mezi nejčastější přístupy se řadí zejména:

- Ekonomický – zabývá se především vlivem cestovního ruchu na ekonomiku. Studuje zejména nabídku, poptávku, spotřební výdaje či zaměstnanost.
- Ekologický – zkoumá zejména udržitelnost cestovního ruchu v rámci životního prostředí, a to včetně dopadů na ekosystémy dané destinace.
- Geografický – popisuje vliv cestovního ruchu na geografické prostředí. Zaměřuje se především na popis lokalizace destinací, výstavbu infrastruktury či územní rozvoj. Mimo jiné sleduje i pohyby a pobyty lidí v daných destinacích.
- Sociologický – studuje především vztahy mezi návštěvníky a místními obyvateli. Tento přístup také pozoruje názory těchto obyvatel k rozvoji cestovního ruchu na území jejich bydliště (Pásková, 2008).

Cestovní ruch je definován mnoha přístupy, a proto je také nutné se na tento pojem dívat z širší perspektivy a chápat jeho význam v rámci společenských souvislostí (Pásková, 2008).

Komplexní definici můžeme nalézt ve výkladovém slovníku cestovního ruchu, kde je tento pojem popsán jako *„komplexní společenský jev, souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně – správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity“* (Pásková a Zelenka, 2012).

1.2 Základní infrastruktura cestovního ruchu

Infrastruktura cestovního ruchu, dříve označovaná jako materiálně-technická základna, představuje celkový souhrn organizačních a technických prvků, které umožňují účastníkům cestovního ruchu využívat a realizovat různé služby spojené s jejich cestou či pobytem. Podstatou této infrastruktury jsou 3 základní služby, a to:

- ubytovací,

- stravovací a
- dopravní služby (Vystoupil a Šauer, 2011).

Celkově vzato, infrastruktura cestovního ruchu vytváří rámec pro poskytování a využívání služeb, jejímž hlavním účelem je uspokojovat různé potřeby účastníků. Oriška (2011) tyto potřeby dělí v rámci cestovního ruchu na primární a sekundární. Primární potřeby zahrnují zejména sportovní vyžití, odpočinek, zábavu nebo poznávání historických památek. Sekundární potřeby hrají především klíčovou roli pro efektivní uspokojování primárních potřeb. Mezi ně patří například potřeby výživy, hygieny či přepravy do rekreačních prostor. Autor dále uvádí, že samotné uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu není vázáno jen na poskytování služeb, nýbrž může probíhat také i prostřednictvím volných statků, zboží či veřejných statků. Volné statky představuje jako přírodní aspekty, které nabízí krajina. Jedná se například o moře, čerstvý vzduch, hory či léčivé prameny. Naopak veřejné statky chápe jako různá místa či atraktivity cestovního ruchu, která byla vytvořena lidskou prací. V praxi veřejným statkem může být například pouliční osvětlení, městské památkové rezervace nebo různé lidové slavnosti. Zboží představuje různé výrobky, které jsou určeny k prodeji. V kontextu cestovního ruchu mohou být zbožím například turistické mapy, potraviny či různé suvenýry. Kombinace těchto statků, zboží a služeb tvoří produkt cestovního ruchu, jehož hlavním cílem je efektivně uspokojovat rozmanité potřeby účastníků cestovního ruchu a zároveň jim poskytovat širokou škálu komplexních zážitků. Klíčovou součástí tohoto produktu jsou zejména služby, které nabízí daná destinace (Oriška, 2011).

1.2.1 Ubytovací služby

V oblasti cestovního ruchu hrají ubytovací služby klíčovou roli, neboť mají významný vliv na spokojenost a celkový dojem účastníku z jejich pobytu na daném místě. Indrová a kol. (2009) charakterizují ubytovací služby jako umožnění dočasného ubytování mimo místo svého trvalého bydliště.

Za první formy ubytovacích služeb jsou považovány takzvané zájezdní hostince, které byly přizpůsobeny pro ubytování jak lidí, tak i těžných zvířat. Tyto hostince byly zejména využívány při cestování na delší vzdálenosti. Často jsou vnímány jako předchůdci hotelů. Samotný vznik hotelů se datuje na přelom 18. až 19. století. Především rozvoj cyklistiky a automobilismu koncem 19. století výrazně posunul vpřed vývoj ubytovacích služeb. Již na počátku tohoto století se začaly utvářet první seznamy hotelů, které položily základ pro dnešní klasifikaci těchto ubytovacích zařízení. Rozvoj hotelnictví v Evropě je spojen se zeměmi, jako jsou Francie, Německo a Švýcarsko. Tyto země vynikaly především svými příznivými podmínkami pro rozvoj obchodu a cestovního ruchu (Ryglová, 2009).

Všeobecně lze členit ubytovací služby podle různých aspektů, které zohledňují druh, dobu provozu, způsob výstavby či cílovou skupinu. To umožňuje lepší přizpůsobení nabídky ubytování konkrétním potřebám a preferencím účastníků (Oriška, 2010). Dle autorů Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011) můžeme ubytovací zařízení členit následovně:

Podle charakteru zařízení

- pevná (hotely, penziony, ubytovny apod.),
- pohyblivá (lodě, botely, lůžkové vozy).

Podle velikosti

- malá (5-100 pokojů),
- střední (101-250 pokojů),
- velká (251 a více pokojů).

Podle druhu zařízení

- hromadná (hotel, motel, pension),
- individuální (ubytování v soukromí – chaty, byty, rekreační domky.),
- ostatní (kemp, chatová osada).

V rámci ubytovacích služeb je nezbytné zdůraznit význam ubytovacích jednotek, které představují klíčový prvek ve struktuře ubytovacích zařízení. Tyto jednotky zahrnují jednotlivé pokoje nebo soubory místností, jejichž vybavení musí splňovat předepsané normy pro dočasné ubytování. V české republice jsou specifikovány druhy ubytovacích jednotek v normě ČSN EN ISO 1851. Tato norma rozlišuje 12 typů ubytovacích jednotek, a to především jednolůžkový pokoj, dvojlůžkový pokoj, dvoulůžkový pokoj – twin (2 oddělená lůžka), vícelůžkový pokoj (minimálně 3 lůžka), rodinný pokoj, společná ložnice, junior suite (1 pokoj s vyhrazeným místem na sezení), suite (ložnice a obývací pokoj), apartmán (ložnice, obývací pokoj a kuchyňský kout), studio (pokoj s kuchyňským koutem), spojené pokoje (pokoje propojené dveřmi) a duplex (ubytování na více podlažích; Orieška, 2011).

Certifikace neboli klasifikace ubytovacích zařízení do tříd slouží k vyjádření jejich úrovně vybavení a poskytovaných služeb. V České republice, podobně jako v mnoha dalších zemích, se tato hodnocení vyjadřují pomocí hvězdiček. V České republice platí oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení, kterou každých 5 let sestavuje AHR (Asociace hotelů a restaurací České republiky) pod záštitou HOTREC (Konfederace národních asociací hotelů, restaurací, kaváren a obdobných zařízení v Evropské unii a evropském ekonomickém prostoru). Tato klasifikace je integrovanou součástí evropského systému Hotelstars Union, který sjednocuje kritéria klasifikace v 17 zemích Evropské unie. Celý proces klasifikace hotelů zahrnuje 247 kritérií, zatímco pro penziony platí 181 kritérií. V současné době jsou ubytovací zařízení označována následovně: * Tourist (turistická třída), ** Economy (ekonomická třída), *** Standard (standardní třída), **** First class (první třída), ***** Luxury (luxusní třída; Hotelstars, 2021).

1.2.2 Stravovací služby

Stravovací služby jsou nedílnou součástí zážitku účastníků cestovního ruchu, a to jak během samotné cesty, tak i v průběhu jejich pobytu na cílovém místě. Tyto služby v cestovním ruchu zahrnují pestré škálu gastronomických možností, které nejen uspokojují základní potřeby účastníků cestovního ruchu v oblasti hladu a žízně, ale také vytvářejí významný prvek pro poznávání místní kultury a tradic (Indrova a kol., 2009).

Ryglóvá (2009) člení stravovací služby podle způsobu realizace, a to na individuální stravování a společné stravování. Účastníci cestovního ruchu si mohou při individuálním stravování

připravovat své jídlo sami ve vyhrazeném čase a prostoru. Tato forma stravování má výhodu v relativně nižších nákladech na přípravu stravy, ale nevýhodou může být časová náročnost spojená s nákupem surovin a samotnou přípravou. Jako druhý způsob uvádí společné stravování, které je spojeno s hromadnou přípravou pokrmů pro větší skupiny osob. U této formy stravování dále autor rozlišuje, zda se jedná o účelové či veřejné stravování. Účelové stravování je určeno vymezenému okruhu lidí. V praxi se jedná především o školní, nemocniční či závodní stravování. Výhodou je nižší cena jídel, kdy účastník platí pouze část ceny, zatímco zbytek je dotován z různých zdrojů. Tento typ stravování je však málo relevantní v kontextu cestovního ruchu. Naopak veřejné stravování je charakterizováno širokou nabídkou pokrmů a jídel a je zaměřeno jak na místní obyvatele, tak na účastníky cestovního ruchu. V praxi se jedná zejména o restaurace a bary.

Indrová a kolektiv (2009) kategorizují stravovací zařízení v souvislosti s uspokojováním potřeb účastníků podle následujících funkcí:

- funkce stravovací neboli základní – zahrnuje poskytování hlavních jídel během dne a zastoupena je zejména v restauracích, motorestech, a pohostinství;
- funkce doplňková – tato funkce zahrnuje občerstvení mezi hlavními jídly a je typická pro zařízení jako bufety, denní bary a podobně;
- funkce společensko-zábavní – zaměřuje se na společenské a zábavní aktivity. Patří sem noční kluby, vinárny, pivnice a podobná zařízení.

Majitelé stravovacích zařízení se snaží uspokojovat co nejširší škálu potřeb, což vede k častému prolínání jednotlivých funkcí (Indrová a kol., 2009).

Během cestování je stravování mnohdy zajišťováno přímo v dopravním prostředku, příkladem jsou bufetové vozy ve vlaku, restaurace na lodích nebo přes palubní obsluhu letadel. Po příjezdu do cílové destinace jsou stravovací služby poskytovány prostřednictvím různých stravovacích zařízení, kde se připravují a následně podávají pokrmy či nápoje. Stravovací zařízení může disponovat několika odbytovými částmi, které slouží k poskytnutí prostoru pro konzumaci jídel a nápojů. Tyto odbytové části zahrnují různé typy prostorů, jako jsou restaurace, kavárny, bufety, výdejní pulty, bary a další místa, která slouží k uspokojení potřeb stravování jak pro účastníky cestovního ruchu, tak i pro místní obyvatele. Každá z těchto částí je navržena s ohledem na poskytnutí optimálního prostoru pro pohodlnou a příjemnou konzumaci jídel a nápojů, a tak přispívá k celkovému zážitku ze stravování. (Orieška, 2010).

V rámci ubytování nabízí některé ubytovací zařízení i různé formy stravovacích služeb. Jedná se především o:

- snídaně;
- polopenze – zahrnuje snídaně a večeře. Místo večeře může být alternativně poskytnut i oběd;
- plná penze – poskytuje kompletní stravování s nabídkou snídaní, obědů a večeří;
- all inclusive – tato varianta obsahuje nejen snídaně, obědy a večeře, ale také stanovené nápoje (Ryglová, 2009).

V oblasti stravovacích služeb není k dispozici žádná oficiální klasifikace nebo certifikace, která by zaručovala určitou kvalitu poskytovaných služeb. Záleží tedy na samotných majitelích, jakou úroveň kvality služeb a vybavení svých zařízení zvolí. Jejich postupy musí být však v souladu se

zákony a předpisy, které regulují stravovací odvětví. To zahrnuje zajištění bezpečnosti či dodržování hygienických standard. Bez oficiálních certifikací je však hodnocení kvality stravovacích služeb často ponecháno na zpětné vazbě a reputaci samotného podniku (Indrová a kol., 2009).

1.2.3 Dopravní služby

Dopravní služby v oblasti cestovního ruchu hrají klíčovou roli v usnadňování pohybu turistů napříč různými destinacemi. Tyto služby poskytují základní rámec pro propojení mezi odlišnými regiony, zvyšují dostupnost turistických atrakcí a přispívají k celkovému rozvoji cestovního ruchu. Díky nim je možné efektivně propojit geograficky vzdálená místa a umožnit tak širšímu spektru lidí objevovat různé lokality (Indrová a kol., 2009).

Dopravní služby v rámci cestovního ruchu představují komplexní soubor poskytovaných služeb, které souvisejí s organizací a zajištěním přepravy účastníků cestovního ruchu a jejich zavazadel. Tato oblast zahrnuje širokou škálu činností, včetně poskytování informací o dopravních spojeních, rezervacích, cenových podmínkách a dalších relevantních aspektech. Dopravci se také zabývají efektivním řešením případných reklamací a problémů spojených s dopravou, aby mohli zajistit celkovou spokojenost svých pasažérů (Ryglová, 2009).

Samotné rozložení dopravní infrastruktury reflektuje různé účely a potřeby. V kontextu rozvoje cestovního ruchu se některé prvky dopravní infrastruktury vytvářejí specificky s ohledem na potřeby účastníků cestovního ruchu. V rámci cestovního ruchu lze identifikovat sportovně-rekreační infrastrukturu, kde je doprava chápána jako prostředek usnadňující pohyb turistů přímo v dané destinaci. Tato infrastruktura zahrnuje různá zařízení, jako jsou lyžařské vleky, cyklotrasy, jezdecké stezky, lanovky a další, která jsou navržena a vybudována s účelem uspokojení jak sportovních, tak rekreačních potřeb turistů. Tyto prvky nejenže umožňují efektivní přepravu, ale také podporují aktivní životní styl a nabízejí turistům možnost zapojit se do různorodých sportovních a rekreačních aktivit během svého pobytu (Vystoupil a Šauer, 2011).

Indrová a kol. (2009) ve svém díle rozlišují čtyři základní druhy dopravy:

- letecká doprava,
- silniční doprava,
- železniční doprava,
- vodní doprava.

Letecká doprava – patří mezi nejrychlejší a nejmodernější formy přepravy na světě. Tato významná forma dopravy vyniká svou schopností rychlého spojení mezi vzdálenými destinacemi a překonání rozsáhlých geografických vzdáleností v krátkém časovém rámci. Je klíčovým prvkem v mezinárodním cestovním ruchu, obchodě a logistice. Moderní letadla jsou vybavena pokročilými technologiemi, což výrazně zvyšuje bezpečnost, efektivitu a komfort cestujících (Indrová a kol., 2009).

Orieška (2010) ve své knize kategorizuje leteckou dopravu do několika typů, mezi něž patří pravidelná, charterová, vnitrostátní a mezinárodní letecká doprava. Pravidelná letecká doprava označuje lety, které jsou prováděny podle pravidelného letového řádu a nabízeny za veřejně dostupné ceny pro jednotlivé pasažéry. Tato forma letecké dopravy poskytuje pravidelný

a spolehlivý provoz, umožňující cestujícím plánovat své cesty s předstihem. Naopak charterová neboli nepravidelná letecká doprava, se realizuje pouze na základě objednávek, často využívaných zejména cestovními kancelářemi pro své zájezdy. Je důležité zdůraznit, že riziko nákladů za neobsazené kapacity nese objednatel. Vnitrostátní letecká doprava funguje pouze v rámci konkrétního státu, zatímco mezinárodní letecká doprava zahrnuje lety mezi různými zeměmi.

Autor dále zmiňuje, že letecká doprava standardně rozlišuje své služby do tří tříd, které jsou odstupňovány jak z hlediska poskytovaného komfortu, tak i cenově. Tyto třídy zahrnují první třídu (First class), obchodní třídu (Business class) a ekonomickou třídu (Economy class). První třída nabízí nejvyšší úroveň pohodlí a zahrnuje prioritní odbavení. Obchodní třída je velmi podobná první třídě, poskytuje srovnatelný komfort, přičemž rozdíly se typicky objevují ve menších vzdálenostech mezi sedadly. Ekonomická třída je cenově dostupnější možnost s nižší úrovní komfortu ve srovnání s první a obchodní třídou (Orieška, 2010).

Silniční doprava – hraje v cestovním ruchu významnou roli, poskytuje turistům flexibilitu a jednoduchý přesun. Jde o jednu z nejčastěji využívaných forem přepravy, jejíž hlavní výhodou je schopnost dostat účastníky do míst, kam se jiný dopravní prostředek nedostane (Indrová a kol., 2009). Orieška (2009) v rámci své publikace klasifikuje silniční dopravu podle geografického hlediska na vnitrostátní a mezinárodní. Vnitrostátní doprava zahrnuje přepravu, kde počáteční a konečná destinace, stejně jako celá trasa, leží na území jediného státu. Naopak mezinárodní silniční doprava se týká situací, kdy počáteční a konečná destinace jsou umístěny na území dvou různých států a část cesty se realizuje přes území jiného státu. Další klasifikaci představuje podle zvoleného typu silničního dopravního prostředku, kdy rozlišuje mezi autobusovou dopravou, taxi službou a individuální dopravou. Autobusová doprava zahrnuje veřejnou i neveřejnou variantu. Veřejná autobusová doprava obvykle nabízí linkové a kyvadlové spoje, což umožňuje pravidelné spojení na určitých trasách. Neveřejná autobusová doprava je organizována pro skupiny turistů, často v rámci různých zájezdů nebo okružních jízd.

Železniční doprava – jako jeden z nejstarších druhů přepravy, zaujímá v cestovním ruchu významné místo. Tento druh dopravy umožňuje pohyb velkého množství osob mezi různými destinacemi. Jedním z klíčových benefitů železniční dopravy je nižší environmentální dopad ve srovnání s některými jinými formami přepravy, což odpovídá současným trendům udržitelnosti v cestovním ruchu. Moderní vlaky se navíc pyšní vysokým standardem pohodlí a vybavením pro cestující, což zvyšuje jejich atraktivitu pro turisty (Indrová a kol., 2009).

V kontextu cestovního ruchu představuje klíčovou součást nabídky služeb vnitrostátní a mezinárodní doprava účastníků cestovního ruchu prostřednictvím pravidelných vlakových spojů. Vlaková přeprava je rozdělena do různých tříd, což umožňuje cestujícím vybrat si úroveň komfortu odpovídající jejich preferencím a finančním možnostem. Tyto třídy jsou obvykle odrazem rozdílů v uspořádání sedadel a poskytovaných službách. Názvy a typy tříd se mohou lišit mezi různými vlakovými dopravci (Orieška, 2009).

Orieška (2009) dále podrobněji rozlišuje vlakové vozy podle způsobu přepravy. Přeprava v sedě zahrnuje kupé vozy a velkoprostorové vozy, kde jsou sedadla uspořádána buď za sebou nebo proti sobě. Tyto vozy jsou ideální pro krátké a středně dlouhé trasy. Naopak přeprava v leže se obvykle vztahuje k nočním ubytovacím vlakům, které operují na delších trasách. Tyto vlaky poskytují speciální vozy s lůžkovým nebo lehátkovým uspořádáním, což umožňuje cestujícím

odpočívát nebo spát během noční přepravy. Tato forma vlakové dopravy představuje kombinaci pohodlí a efektivního využití času během nočního přesunu mezi destinacemi.

Lodní doprava – v rámci cestovního ruchu zahrnuje přepravu turistů prostřednictvím plavidel, která se pohybují po vodních plochách. Tato forma dopravy se obvykle dělí podle druhu na dvě hlavní kategorie, a to na vnitrozemskou a námořní (Ryglová, 2009). Podle Indrové a kol. (2009) lze vnitrozemskou vodní dopravu charakterizovat jako formu přepravy, která se odehrává na řekách, jezerech a vodních kanálech. Tento druh vodní dopravy poskytuje turistům nejen možnost obdivovat okolní krajinu, ale také nabízí příležitosti k objevování historických míst a kultur nacházejících se v blízkosti vodních tras. Naopak námořní vodní doprava zahrnuje plavbu na oceánech a mořích. Moderní námořní plavidla poskytují vrcholný komfort a prvotřídní servis přímo na palubě, což dělá tyto plavby atraktivními především pro náročnější klienty. Trasy těchto námořních plaveb často zahrnují navštěvování populárních letovisek, kde loď zakotví na několik dní. Tato zastavení umožňují účastníkům prozkoumávat různé atraktivity cestovního ruchu, které daná destinace nabízí.

1.3 Základní formy cestovního ruchu

Označují jednotlivé typy cestovního ruchu, které jsou určovány různými aktivitami či zájmy účastníků. Dle Ryglové (2009) můžeme formy cestovního ruchu dělit na:

rekreační CR – jedná se o nejrozšířenější formu cestovního ruchu, která se zaměřuje na duševní a fyzickou regeneraci člověka. Jeho typickým rysem je realizace v rekreačním prostředí, zejména u vodních ploch. Tato forma může zahrnovat různé aktivity, jako je koupání, opalování, turistika či sjíždění řek. Určitým podtypem tohoto cestovního ruchu je v České republice chataření a chalupaření (Ryglová, 2009);

kulturně poznávací CR – jeho smyslem je seznámit účastníka s hmotnými a nehmotnými aspekty daného místa. Cílí na poznávání zvyků, kultur, tradic, náboženství či historie. Účastníci se nejčastěji zaměřují na návštěvy architektonických památek (hrady, zámky, kostely), kulturní krajiny (parky, zahrady, vodní kanály), kulturních akcí (besedy, festivaly, folklorní slavnosti) či kulturních zařízení (galerie, knihovny, muzea). U této formy můžeme rozlišovat dva podtypy, a to zejména vzdělávací a náboženský cestovní ruch. Vzdělávací forma zdůrazňuje získávání znalostí a učení se novým věcem, zatímco náboženský cestovní ruch se zaměřuje na náboženská místa, obřady a tradice (Srovátková, 2013);

sportovně turistický – zahrnuje pobyty se zaměřením na sportovní aktivity, jejichž cílem je posilovat zdraví a fyzickou výkonnost účastníka. V praxi se můžeme setkat s dvěma typy tohoto cestovního ruchu. Jedná se o aktivní a pasivní. Aktivní forma sportovního cestovního ruchu zahrnuje aktivní účast na konkrétním sportu (cykloturistika, pěší turistika, vodní turistika). Pasivně orientovaný sportovní cestovní ruch představuje cestování za účelem sledování sportovních akcí tzv. sportovní diváctví. Specifickou formou tohoto cestovního ruchu je lovecká turistika, která se pojí především se samotným lovem či pronásledováním divoké zvěře anebo rybolovem (Indrová a kol., 2009);

léčebný a lázeňský CR – tato forma cestovního ruchu se zaměřuje na zdravotní prevenci, rehabilitaci, rekonvalescenci či odpočinek, a to především pomocí přírodních léčivých zdrojů

(voda, plyn, peloidy¹). Jeho hlavním motivem je zlepšovat či udržovat fyzickou a duševní kondici člověka (Syrovátková, 2013);

specifický CR – je definován zvláštními zájmy či preferencemi, které odpovídají konkrétním potřebám účastníků. Jedná se například o nákupní cestovní ruch, kdy účastníci cestují především za výhodnějšími nákupy. Dalším vhodným příkladem této formy cestovního ruchu je politický či rurální² cestovní ruch (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011).

1.4 Druhy cestovního ruchu

Pro určení konkrétního druhu je nezbytné zohlednit jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v určitých podmínkách, a to včetně jeho účinků. Podle Druhy cestovního ruchu můžeme klasifikovat dle následujících kritérií:

- místo realizace,
- vztah k platební bilanci státu,
- délka pobytu,
- způsob zabezpečení cesty a pobytu,
- počet účastníku,
- způsob financování,
- vlivu na přírodní prostředí.

Na základě těchto kritérií můžeme cestovní ruch blíže vymezit a rozdělit jej na konkrétní druhy, což nám umožní lépe porozumět různorodosti cestovního ruchu (Ryglová, 2009).

1.4.1 Klasifikace dle místa realizace cestovního ruchu

Cestovní ruch dle místa realizace je rozdělen do několika kritérií, které jsou závislé na území, kde turismus probíhá (viz obr. 1). Dle této klasifikace se člení na:

- domácí CR – jedná se o cestovní ruch, kde účastníci cestují v rámci svého státu, nepřekračují hranice;
- zahraniční CR – zahrnuje cestování osob za hranice jejich domovského státu. U tohoto cestovního ruchu lze rozlišovat další tři druhy. Prvním je aktivní cestovní ruch, který představuje příjezdy cizinců do daného státu, hovoříme tedy o příjezdovém cestovním ruchu. Dalším typem je výjezdový neboli pasivní cestovní ruch, ten zahrnuje výjezdy obyvatel daného státu do zahraničí. Posledním je tranzitní cestovní ruch, který blíže souvisí s příjezdovým cestovním ruchem. Jedná se o průjezd zahraničních turistů přes daný stát, který není jejich cílovým místem (Indrová a kol., 2009).

Dle autorů Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011) můžeme v rámci místa, kde převažuje realizace služeb cestovního ruchu dále rozlišovat:

- vnitřní CR – zahrnuje příjezdový (aktivní) a domácí cestovní ruch, tedy cesty osob po vlastním státu a cesty cizinců v dané zemi, včetně jejich pobytů;

¹ Označení pro různé rašeliny, bahna a slatiny, které se využívají především ve formě zábalu či koupele.

² Cestovní ruch spojený s venkovem neboli venkovský cestovní ruch.

- národní CR – představuje domácí a výjezdový (pasivní) cestovní ruch, tedy všechny cesty obyvatelstva daného státu;
- mezinárodní CR – zahrnuje veškeré cesty účastníků cestovního ruchu, u kterých dochází k překročení hranic. Představuje tedy, příjezdový a výjezdový cestovní ruch (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011).

Indrová a kol. (2009) uvádí, že se k pojmu mezinárodní cestovní ruch vztahují další dva typy cestovního ruchu. Prvním je cestovní ruch světový, který představuje celkový souhrn příjezdového a výjezdového cestovního ruchu světa. Jako druhý typ rozlišují cestovní ruch světa, ten zahrnuje veškerý domácí a zahraniční cestovní ruch všech států světa.

Obr. 1: Druhy cestovního ruchu dle místa realizace

Zdroj: Ryglová (2009)

1.4.2 Klasifikace cestovního ruchu dle vztahu k platební bilanci

Cestovní ruch má významný dopad na platební bilanci státu. Samotná rovnováha platební bilance je klíčová k udržení ekonomické stability dané země. V rámci tohoto vztahu můžeme rozlišovat aktivní a pasivní cestovní ruch. Aktivní cestovní ruch zahrnuje příjezdy cizinců do daného státu, s nimiž je i spojena jejich spotřeba zboží či služeb, což ve výsledku přináší devizové příjmy do platební bilance státu. Naopak pasivní cestovní ruch je spojen s odjezdy tuzemských obyvatel do zahraničí, při kterých dochází k utrácení devizových prostředků. Tuzemští obyvatelé, kteří cestují do zahraničí, se stávají spotřebiteli zboží a služeb v zahraničí, což v konečném důsledku představuje odtok deviz ze státní platební bilance (Indrová a kol., 2009).

1.4.3 Klasifikace cestovního ruchu dle délky pobytu

Podle délky pobytu účastníka můžeme cestovní ruch rozdělit na krátkodobý a dlouhodobý. Krátkodobý představuje pobyty s maximální délkou tří dnů, nepřekračují více jak dvě přenocování. U dlouhodobého cestovního ruchu se dále rozlišuje, zda se jedná o pobyty v domácím či zahraničním cestovním ruchu. Domácí cestovní ruch zahrnuje pobyty, které jsou delší jak 3 dny a zároveň nepřesahují délku více než 6 měsíců. V rámci zahraničního cestovního ruchu se jedná o pobyty trvající déle než 1 rok (Syrůvková, 2013).

1.4.4 Klasifikace cestovního ruchu dle způsobu zabezpečení cesty a pobytu

Indrové a kol. (2009) toto kritérium rozděluje na dva základní typy cestovního ruchu v závislosti na tom, kdo organizuje cestu a pobyt turistů. Konkrétně jde o rozdělení mezi organizovaným a neorganizovaným cestovním ruchem.

V případě organizovaného cestovního ruchu má klíčovou úlohu účast cestovních kancelářů a dalších zprostředkovatelů cestovních služeb. Turisté si od nich zakoupí buď kompletní zájezd, nebo alespoň dvě základní služby. Naopak, neorganizovaný cestovní ruch označuje typ cestování, kdy si účastník zajišťuje veškeré služby sám. To zahrnuje samostatnou rezervaci ubytování, dopravu a dalších aktivit během svého pobytu. Neorganizovaný cestovní ruch poskytuje účastníkům větší volnost a kontrolu nad jednotlivými aspekty jejich cest, avšak zároveň vyžaduje větší míru vlastní organizace a plánování (Indrová a kol., 2009).

1.4.5 Klasifikace cestovního ruchu dle počtu účastníků

Rygllová (2009) dle tohoto kritéria rozlišuje 2 typy cestovního ruchu, a to:

- individuální – představuje cesty, kterých se turista účastní sám, popřípadě s malou skupinou, jako je rodina. Individuální cestování je charakterizováno osobní svobodou ve volbě itineráře, aktivit a preferencí. Turista má možnost plánovat svůj vlastní program;
- kolektivní – označuje cestování větší skupiny lidí. V praxi může mít podobu skupinového či masivního cestovního ruchu (Rygllová, 2009).

1.4.6 Klasifikace cestovního ruchu dle způsobu financování

Dle hlediska toho, kdo hradí náklady, se v cestovním ruchu rozlišuje mezi komerčním a sociálním cestovním ruchem. Komerční cestovní ruch, často označovaný jako volný, reflektuje svobodnou volbu účastníka, jehož účast není podmíněna žádnými omezeními. V tomto typu cestování si účastník hradí veškeré náklady samostatně, což zahrnuje ubytování, dopravu a další služby. Sociální cestovní ruch neboli vázaný cestovní ruch označuje turismus, jehož účast je určitým způsobem podmíněna. Tato podmíněnost může být realizována například prostřednictvím finančního příspěvku za členství v určité organizaci. Financování poskytovaných turistických služeb je následně zajišťováno ze společenských fondů, což představuje způsob částečné úhrady nákladů (Syrovátková, 2013).

1.4.7 Klasifikace cestovního ruchu dle vlivu na životní prostředí

Z hlediska tohoto kritéria lze cestovní ruch klasifikovat do dvou základních forem: tvrdý a měkký cestovní ruch. Tvrdý cestovní ruch často souvisí s masovým turismem, který může často zanedbávat své dopady na životní prostředí, kulturní struktury a sociální aspekty dané destinace. V tomto turismu může být důraz kladen především na kvantitu před kvalitou, což může vyvolávat potenciální negativní důsledky pro danou destinaci. Naopak měkký cestovní ruch představuje turismus, který se snaží aktivně zohledňovat a respektovat environmentální, kulturní a sociální aspekty destinace. Tento druh turismu klade důraz na udržitelnost a ochranu vnějšího prostředí a snaží se minimalizovat jeho negativní vlivy (Rygllová, 2009).

1.4.8 Další klasifikace cestovního ruchu

Další klasifikace cestovního ruchu nám otevírá dveře k hlubšímu porozumění rozmanitosti této oblasti. V odborné literatuře se využívá široké spektrum kritérií pro systematické třídění různých druhů turismu. Vedle tradičních kritérií se rovněž využívají další aspekty pro třídění, jako například rozdělení dle ročního období, způsobu ubytování, preferované destinace, zvoleného dopravního prostředku nebo cíle cesty. (Indrová a kol, 2009)

1.5 Vnější faktory ovlivňující cestovní ruch

Jedná se o vlivy, které pocházejí mimo odvětví cestovního ruchu, ale zároveň ovlivňují jeho fungování a vývoj. Existuje široká škála vnějších faktorů, které mohou mít negativní či pozitivní vliv na odvětví cestovního ruchu. Klíčové vnější vlivy lze obecně rozdělit na:

- ekonomické – odkazují na širší ekonomické ukazatele, a to na úrovni destinací, regionů, států či celého světa. Zahrnují například směnový kurz, devaluaci měny, hospodářský růst, inflaci, zaměstnanost či příjmy obyvatelstva. Tyto vnější ekonomické aspekty mohou způsobovat výkyvy v ekonomice, což může silně ovlivňovat poptávku po cestovním ruchu (Oxford economics, 2021);
- politické – zahrnují různé politické rozhodnutí, a to na místní či globální úrovni. Klíčovými prvky těchto vlivů jsou zejména bezpečnost, imigrační politika, mezinárodní vztahy, regulace marketingu či víz. Obecně můžeme konstatovat, že tyto vlivy tvoří určité podmínky, které mohou ovlivňovat samotnou atraktivitu či dostupnost dané destinace (Pestleanalysis, 2019);
- sociální – představují především aspekty spojené s chováním, životním stylem, preferencemi či dosaženou životní úrovní lidí;
- ekologické – odkazují na kvalitu životního prostředí a udržitelnost. Zahrnují především ochranu biodiverzity, péči o přírodní zdroje, recyklaci či změny klimatu.

Mimo tyto klíčové vnější vlivy existuje celá řada dalších faktorů působících na cestovní ruch. Dalšími jsou například materiálně-technické, administrativní či psychologické vlivy (Ryglová, 2009).

Vlivem vnějších faktorů může dojít k zásadním změnám v odvětví cestovního ruchu, jak bylo patrné v případě pandemie covidu-19. Tato globální pandemie přinesla tři klíčové problémy spojené s cestovním ruchem. Prvním z nich byly ekonomické dopady, které se projeví nejdříve v rámci finančních trhů mnoha zemí. Vlivem pandemie došlo k rychlému stahování zahraničních investic, což mělo zásadní dopad na úrokové sazby státních dluhopisů v Asii, USA a Evropě. Tato ekonomická nestabilita byla reflektována v náročném období pro celou řadu ekonomik, zejména v zemích, kde byly plošné karanténní opatření zavedeny později. Zároveň karanténní opatření zaměřená na kontrolu šíření viru vedla k rapidnímu snížení hrubé domácí produkce, což mělo značný dopad na celkovou ekonomickou situaci. Současně s ekonomickými dopady způsobila pandemie prudký pokles zájmu o cestovní ruch. Protiepidemická opatření, jako například rozsáhlé karantény a omezení pohybu, vedla k dramatickému poklesu turistické aktivity. Zavření hranic, omezení ubytovací kapacity a omezení provozu stravovacích, ubytovacích a kulturních zařízení postavily cestovní ruch před výzvy, jaké dosud nezažil (Bouzari, Dzhumalieva a Nurmatova, 2021).

Druhým významným problémem, kterým se odvětví cestovního ruchu potýkalo v důsledku pandemie covidu-19, byla rostoucí nezaměstnanost. Vývoj událostí během pandemie měl zásadní dopad na světový trh práce, přičemž některá odvětví byla schopna flexibilně přejít na práci z domova. To však neplatilo pro mnoho zaměstnanců v odvětvích, jako jsou stravovací a ubytovací zařízení. (Bouzari, Dzhumalieva a Nurmatova, 2021)

Koronavirová krize ovlivnila nabídku pracovní síly napříč různými odvětvími, přičemž některá čelila nedostatku pracovníků. Tato situace byla zejména způsobena nemocí nebo potřebou péče o děti v době uzavřených škol. V reakci na tuto výzvu přijaly různé země opatření v podobě dotačních titulů, které zahrnovaly finanční injekce a snahy udržet zaměstnanost na co nejvyšší úrovni. Tyto programy měly poskytnout podnikům a zaměstnancům potřebnou stabilitu. Nicméně, navzdory těmto snahám mnoho podniků nesplňovalo podmínky pro přijetí dotací nebo se setkávalo s obtížemi při získání finanční podpory. To vedlo k situaci, kdy některé podniky neměly jinou možnost než minimalizovat náklady, což v praxi často znamenalo propouštění zaměstnanců. Tento krok byl pro mnohé subjekty v cestovním ruchu bolestivý, ale zároveň se stal nevyhnutelným opatřením při snaze přežít v těžkých podmínkách ovlivněných pandemií. Celkově tak pandemie nejen ovlivnila samotný provoz podniků v cestovním ruchu, ale také měla výrazný dopad na zaměstnanost v tomto odvětví. (Bouzari, Dzhumalieva a Nurmatova, 2021)

Pandemie covidu-19 nejenže postavila svět před zdravotní a ekonomickou výzvu, ale přinesla také řadu sociálních problémů. Třetím klíčovým problémem, který se stal patrným, bylo otřesení sociálním základem mnoha zemí. Pandemie ukázala, že naše stávající sociální struktury nebyly připraveny na tak rychlé a masivní změny, jaké přinesla tato pandemie (Bouzari, Dzhumalieva a Nurmatova, 2021).

Ve společnosti začaly narůstat sociální nerovnosti, což zdůraznilo naléhavou potřebu sociálních reforem. Začalo se více mluvit o solidaritě a vzájemné podpoře, což se stalo klíčovými hodnotami. Nicméně, dopad pandemie nebyl stejný pro všechny. Různé skupiny obyvatelstva zažívaly různé formy ekonomických a sociálních výzev. (Hudson, 2020)

Sociální distancování, které bylo nezbytné pro fyzické zdraví mělo vliv i na sociální vztahy. Lidé začali pociťovat nedostatek osobního kontaktu a setkávání se s ostatními, což je odcizilo od jejich běžného sociálního života. Tyto změny ve vnímání sociálních interakcí a vztahů měly negativní dopad na psychické zdraví. Pocit osamělosti a úzkosti se stal běžným jevem, což bylo patrné ve zvýšeném hledání podpory a porozumění (Bouzari, Dzhumalieva a Nurmatova, 2021).

Neméně důležité bylo i to, jak pandemie ovlivnila kulturu a každodenní život. Nová slova a fráze, jako je sociální distancování, karanténa, izolace a trasování kontaktů se stala součástí každodenního slovníku. Tyto termíny nereflektují pouze fyzickou realitu, ale také odrazují změny ve vnímání a přístupu ke světu (Hudson, 2020).

1.6 Covid-19

Jedná se o infekční onemocnění, které je způsobeno koronavirem nazývaným SARS-CoV-2. Tento virus byl poprvé identifikován v čínské provincii Chu-pej, a to konkrétně ve městě Wu-chan. U většiny potvrzených případů se mezi nejčastější příznaky řadí horečka, kašel, dušnost, ztráta čichu, nevolnost, bolesti svalů a kloubů (Státní zdravotní ústav, 2022). Starší jedinci a osoby s předchozími zdravotními obtížemi, jako jsou kardiovaskulární onemocnění, cukrovka, chronická

respirační onemocnění nebo rakovina, mají zvýšené riziko vážného průběhu onemocnění covid-19. Zároveň je třeba zdůraznit, že riziko vážných následků či úmrtí v důsledku infekce covid-19 může postihnout jedince v jakémkoli věkovém rozmezí (World Health Organization, 2021). První nákazy byly identifikovány v prosinci roku 2019, a to u lidí, kteří pracovali anebo navštívili místní tržiště zvané Chua-nan (Komenda, 2020). Toto tržiště slouží k prodeji, zpracování a konzumaci živočišných produktů. Počáteční případy nákazy na tomto tržišti naznačují, že by virus mohl pocházet ze zvířecího zdroje, přičemž tržiště mohlo hrát klíčovou roli v přenosu viru mezi zvířaty a lidmi (Státní zdravotní ústav, 2022). Po analyzování genomů SARS-CoV-2 byla nalezena 96 % genetická shoda s netopýřím koronavirem RaTG13 (Svoboda a kol., 2020). Je nutné podotknout, že doposud nebyl nalezen žádný nezvratný důkaz, zda se virus přenesl na člověka z nakažených zvířat nebo zda unikl z laboratoří.

Výskyty tohoto onemocnění se během krátké chvíle začaly vyskytovat po celé Číně. Začátkem roku 2020 byly hlášeny první případy onemocnění již ve většině zemích Asie. Následně se koronavirus rozšířil do Austrálie, Evropy, Afriky a Ameriky. Během ledna roku 2020 byly již potvrzené první případy onemocnění na všech kontinentech světa kromě Antarktidy. Po celém světě rapidně přibývalo nemocných, a proto dne 11. března 2020 Světová zdravotnická organizace (WHO) prohlásila šíření koronaviru za pandemii. O dva dny později, tedy 13. března roku 2020 WHO stanovila Evropu za epicentrum nákazy covid-19 (Státní zdravotní ústav, 2022).

1.6.1 První vlna pandemie Covidu-19 a vládních opatření v ČR

Pandemie v České republice odstartovala 1. března roku 2020, kdy byly potvrzeny první tři případy nákazy covidu-19. Tito jednotlivci byli identifikováni jako osoby, které se nedávno vrátily z Itálie. V průběhu následujících 10 dní se v České republice potvrdilo téměř 100 případů nákazy. Kvůli rychlému šíření pandemie koronaviru byla vláda nucena dne 12. března vyhlásit nouzový stav, jehož platnost byla stanovena na maximální možnou dobu 30 dnů. Jednalo se o historicky první nouzový stav v České republice, který platil na celé území. Prostřednictvím nouzového stavu mohla vláda České republiky zrychleně přijímat krizová opatření, která měla vést k rychlému a efektivnímu zvládnutí situace. Během pandemie byla státní opatření řízená Bezpečnostní radou státu v čele s premiérem Andrejem Babišem (Slabá, 2022).

Den po vyhlášení nouzového stavu byl vydán zákaz pořádání kulturních, společenských, náboženských či sportovních akcí s účastí nad 30 osob. Dále byla upravena otevírací doba barů, heren a restaurací, které mohly provozovat svoji činnost pouze od 6:00 do 20:00 (Fiala a Chodil, 2020). V sobotu 14. března bylo vyhlášeno uzavření obchodů a služeb s výjimkami potravin, lékáren, čerpacích stanic či drogérií. Restaurace se musely odkázat pouze na výdej jídla z okénka nebo rozvoz. O dva dny později, tedy v pondělí 16. března byly pro cizince uzavřeny hranice České republiky a začíná platit zákaz volného pohybu osob. Mezi výjimky volného pohybu osob patřily například cesty do práce, na nákup či naléhavé návštěvy lékaře. Současně bylo vydáno krizové opatření, které zakazovalo do odvolání prodávat ubytovací služby (Slabá, 2022).

Téhož dne vláda zřídila Ústřední krizový štáb, jehož cílem bylo navrhnout konkrétní opatření Bezpečnostní radě státu, v případě nutnosti přímo vládě České republiky, která rovnou o přijetí opatření hlasovala. Ústřední krizový štáb byl složen z řad odborníků, které vedl náměstek ministerstva zdravotnictví a epidemiolog Roman Prymula (Lidové noviny, 2020). Ten byl na konci

března vystřídán za ministra vnitra Jana Hamáčka. Jako jedním z prvních návrhů Ústředního krizové štábu bylo zavést povinnosti nosit ochranu dýchacích cest mimo své bydliště. Toto nařízení bylo následně oficiálně vydáno Ministerstvem zdravotnictví 18. března (Bartoníček a kol., 2022). Vzhledem k nedostatku zdravotnického materiálu bylo zohledněno použití různých prostředků, jako jsou respirátory, roušky, šály nebo šátky, které mohou účinně omezit přenos kapének a tím snížit riziko šíření viru (Slabá, 2022).

V reakci na zhoršující se situaci a stálému nedostatku zdravotních pomůcek zahájilo Ministerstvo zdravotnictví České republiky centrální nákupy zdravotních materiálů. Ty zahrnovaly zejména roušky, respirátory, rychlotesty, ochranné obleky či plicní ventilátory. Zdravotní materiál byl hlavně pořizován v zemích Asie, a to zejména v Číně (Pospíšilová, 2020). První centrální nákup z Číny dorazil v pátek 20. března na letiště Václava Havla. Jednalo se o 1,1 milionu respirátorů třídy FFP2. V sobotu čínská letecká společnost China Eastern přivezla na pražské letiště 7 milionu roušek. Hned po příletu byly veškeré materiály odvezeny do centrálního skladu v Pardubicích, odkud se následně rozváželi do všech krajů (iDnes, 2020). O den později přistál v Pardubicích jeden z největších nákladních letounů světa Antonov An-124 Ruslan. Tento velkokapacitní letoun dopravil přes 106 tun zdravotního materiálu (Součková, 2020). Od prvního potvrzení nákazy covidu-19 na našem území uběhlo 21 dnů a bylo zaznamenáno první úmrtí v souvislosti s onemocněním covid-19. Jednalo se o 95letého muže, který zemřel dne 22. března v Nemocnici na Bulovce (Kašpar a Švec, 2020). Na konci měsíce bylo nakaženo již 3 308 osob (Slabá, 2022).

První vlna pandemie vyvrcholila v sobotu 11. dubna, kdy denní přehled počtu aktivních případů onemocnění covidem-19 činil 4 631 osob. K témuž dni bylo od vypuknutí pandemie hospitalizováno přes 400 nakažených lidí, včetně zhruba stovky osob na jednotce intenzivní péče (Ministerstvo zdravotnictví, 2023). Během dubna vláda dvakrát prodloužila nouzový stav. Počet úmrtí osob v souvislosti s onemocněním covid-19 přesáhl hranici 200. Koncem dubna se ukázalo, že vládní opatření zafungovala a postupně docházelo k uvolňování některých opatření. Klíčovým datem se stal 11. květen, kdy se otevřeli nákupní centra a zahrádky restaurací. Nouzový stav byl ukončen k 17. květnu a celkově trval 67 dnů (Bartoníček a kol., 2022).

1.6.2 Druhá vlna pandemie Covidu-19 a vládních opatření v ČR

Během léta roku 2020 docházelo postupně k rozvolňování protipandemických opatření a lidé v Česku se mohli pomalu vrátit k běžnému životu. Situace se začala horšit v září, a to během nástupu žáků do škol. Jako jedno z prvních opatření bylo znovuzavedení ochrany dýchacích cest ve všech vnitřních prostorách. Na konci měsíce se opět omezila otevírací doba pro podniky působící ve stravovacích službách, a to stejně jak na jaře, každý podnik tohoto typu musel být uzavřen od 20:00 až do 6:00 (Bartoníček a kol., 2022).

Zlomovým momentem se stal 5. říjen, kdy vláda znovu vyhlásila nouzový stav. Po znovuzavedení nouzového stavu, byly během měsíce a půl zavedeny veškerá vládní opatření z první vlny. Postupně byly opět uzavírány školy, obchody, restaurace a sportoviště. Některé opatření byly dokonce i zpřísněny, a to zejména omezení volného pohybu osob. Kdy občané ČR nemohli v období mezi 21:00 až 4:59 vycházet mimo svá místa trvalého bydliště. V nočních hodinách bylo možné vycházet jen například za účelem výkonu povolání, venčení psů nebo cesty do práce. Venčení psů bylo následně omezeno na maximální vzdálenost 500 metrů od trvalého bydliště. V rámci tohoto opatření bylo také nařízeno pobývat na veřejně přístupných místech pouze na

dobu nezbytně nutnou a v maximálním počtu 2 osob (Slabá, 2022). Na konci listopadu se ukázalo, že zavedené restrikce fungují a mají smysl. Čísla nově aktivních případů klesají a vláda začíná přemýšlet o rozvolňování některých protiepidemických restrikcí (Bartoníček a kol., 2022).

Světlou chvilkou se ukázal 3. prosinec, kdy docházelo k uvolnění některých protiepidemických restrikcí, jednalo se zejména o opětovné otevření obchodů, restaurací, provozoven služeb či sportovišť. Také skončil zákaz nočního vycházení. Povinně zůstalo nařízení nosit ochranu dýchacích cest během pobytu na veřejných místech. Vzhledem k čím dál více se zhoršující situaci byla vláda nucena po 14 dnech uzavřít bary a podniky působící ve stravovacích službách, ty byly znovu odkázány na provoz prostřednictvím výdejních okének či rozvozu (Bartoníček a kol., 2022).

V rámci boje proti pandemii koronaviru vytvořilo Ministerstvo zdravotnictví protiepidemický systém zvaný PES. Ten měl za úkol znázorňovat aktuální epidemiologickou situaci v Česku a zvýšit předvídatelnost restriktivních opatření, které vláda zavádí (Cechl, 2020). Dále určoval, za jakých situací budou uplatněné určité protipandemické restrikce. Fungoval na základě indexového rizika, které bylo řízeno následujícími ukazateli:

- počet nemocných za 14 dnů na 100 tisíc obyvatel,
- počet nemocných seniorů za 14 dní na 100 tisíc obyvatel,
- reprodukční číslo (tzv. kolik osob nakazí jedna nakažená osoba),
- počet pozitivních testů za týden (Ministerstvo zdravotnictví, 2020).

Výsledek se následně aplikuje do rizikové škály od 1 do 100 bodů, která je rozdělena do 5 barevných stupňů pohotovosti. Nejhorší stupeň, tedy kritický stav reflektovala fialová barva a na škále indexu rizika se pohyboval od 76 bodů a výš. Tento stupeň denní pohotovosti upozorňoval především na to, že se blížíme k celkovému naplnění kapacit volných lůžek na jednotkách intenzivní péče. Naopak nejmírnější zelený stupeň, signalizoval stav opatrnosti, což znamenalo, že pandemie je pod kontrolou a trasování nákazy je efektivní. Na škále indexu byl hodnocen od 20 bodů a méně (Ministerstvo zdravotnictví 2020). Přejechy mezi jednotlivými stupni se řídily dle následujících pravidel. Pokud byl index rizika minimálně po dobu 7 dnů nižší než aktuálně nastavený stupeň, tak došlo ke snížení stupně pohotovosti. Naopak ke zvýšení stupně docházelo právě tehdy, kdy byla hodnota indexu rizika alespoň po dobu 3 dnů vyšší, než byl současný stupeň (Hotlinka, 2020).

Druhá vlna pandemie koronaviru vyvrcholila dne 27. října, kdy k tomuto dni hlásily krajské hygienické stanice a laboratoře celkem 124 381 aktivních případů onemocnění covid-19. Ke stejnému dnu přibylo 15 722 případů s nově prokázaným onemocněním, což bylo doposud nejvíce. Od vypuknutí pandemie až do konce roku 2020 se prokazatelně nakazilo přes 700 000 osob (Ministerstvo zdravotnictví, 2023). Nouzový stav byl několikrát prodloužen a skončil až 14. února 2021, trval 133 dnů. Jednalo se o nejdelší nouzový stav od vzniku České republiky (Slabá, 2022).

1.6.3 Třetí vlna pandemie Covidu-19 a vládních opatření v ČR

Na začátku ledna 2021 situace rapidně eskaluje, kdy za jediný den bylo hlášeno více než 18 000 nových případů nákazy. Vysoký počet nově infikovaných osob byl přímým důsledkem setkávání rodin během vánočních svátků (Bartoníček a kol., 2022). Od 15. ledna Ministerstvo zdravotnictví

ČR spouští nový centrální rezervační systém pro očkování. Prioritou bylo nejprve naočkovat nejohroženější skupiny, a to zejména:

- seniory starší 80 let,
- zdravotnický personál či osoby zajišťující zdravotní péči,
- seniory starší 60 let (Dlupalová, 2021).

Po očkování jednotlivců v uvedených rizikových skupinách byla zahájena vakcinace dalších částí obyvatelstva. Od 1. února měl každý občan České republiky možnost jednou za tři dny podstoupit bezplatný antigenní test na covid-19 (Šindlerová, 2021).

Během února bylo zřejmé, že přijatá restriktivní opatření ztrácejí svou účinnost. Počet prokazatelně nakažených osob onemocněním covid-19 od začátku pandemie přesáhl hranici jednoho milionu (Bartoniček a kol., 2022). Nejvíce se situace zhoršovala v okresech Trutnov, Sokolov a Cheb, které byly 12. února uzavřeny. V těchto oblastech dosáhla kapacita nemocnic svého maxima, což vedlo k převozu pacientů do jiných okresů. Více než 300 tisíc obyvatel těchto uzavřených okresů bylo na 16 dní omezeno ve svých možnostech vycestovat mimo daný okres. Toto omezení platilo i pro opačný směr, tedy až na výjimky nemohl nikdo přicestovat. Mezi výjimkami patřily nezbytné cesty do škol, do práce nebo k lékaři (Lidové noviny, 2021). Dále došlo k posílení opatření pro ochranu horních dýchacích cest, kdy bylo nařízeno nošení chirurgických roušek nebo respirátorů tříd FFP2 či KN95 na veřejnosti. Od 22. února bylo toto zpřísnění rozšířeno na celé území České republiky (Bartoniček a kol., 2022).

Poslanecká sněmovna, zejména opozice, odmítá další prodloužení nouzového stavu. Ovšem pouhých pár dní poté žádají hejtmani všech krajů vládu o vyhlášení nouzového stavu. Vláda na základě jejich žádosti vyhlašuje dne 14. února nouzový stav s účinností od 15. února na dobu 14 dní. Během projednávání o prodloužení nouzového stavu, bylo odhlasováno jeho ukončení k 26. únoru. Důvodem ukončení bylo přijetí tzv. Pandemického zákona, který umožňuje Ministerstvu zdravotnictví zavádět a vymáhat některá protipandemická opatření bez vyhlášení nouzového stavu. Aktivací tohoto zákona se Česká republika dostává do stavu pandemické pohotovosti, která nemusí být prodloužována a platí do doby než ji vláda, respektive Ministerstvo zdravotnictví zruší (Slabá, 2022).

Na začátku března došlo k opětovnému zhoršení pandemické situace, a to i přes skutečnost, že počet nových aktivní případů postupně klesal. Problémem byly kapacity volných lůžek v nemocnicích, což byl důvod k aktivování dalšího nouzového stavu, ačkoliv byl v platnosti pandemický zákon (Bartoniček a kol., 2022). Oproti nouzovému stavu pandemický zákon neumožňuje vydávat restrikce ve formě omezení volného pohybu osob či uzavírání hranic (Slabá, 2022). Po vyhlášení nouzového stavu, tedy 1. března byl vydán zákaz pohybu osob mezi okresy s platností na tři týdny. V rámci okresů bylo dále zakázáno navštěvovat jiné domácnosti, včetně příbuzných. Výjimku tvořilo zajištění nezbytných potřeb, jako je například doprovod k lékaři či hlídání dětí. Současně začal platit i zákaz nočního vycházení mezi 21:00 až 5:00. Platily zde stejné podmínky jako v předchozí vlně (Dlupalová, 2021). Vzhledem k riziku z masivního setkávání lidí během Velikonoc, byl následně 22. března prodloužen nouzový stav, tvrdá protipandemická opatření platí dál (Beranová, 2021).

V důsledku důrazných protipandemických opatření, která byla zavedena v březnu lze začátkem dubna pozorovat postupné, avšak jisté zlepšení situace. Kapacity nemocnic se úspěšně vyrovnaly s nárůstem pacientů a hrozba kolapsu již nehrozí. V důsledku toho vláda k 12. dubnu rozhodla

ukončit nouzový stav a začít postupně uvolňovat nejpřísnější opatření. Ruší se omezení pohybu mezi okresy či noční zákaz vycházení. Dále bylo umožněno otevřít prodejny s oblečením pro děti, venkovní trhy s potravinami či papírnictví. Skutečné rozvolňování probíhá až v květnu, kdy je situace již zcela pod kontrolou. Postupně se otevíraly veškeré služby, obchody a restaurace (Bartoníček a kol., 2022).

V prvních květnových dnech bylo zavedeno nové opatření, které vyžadovalo od zákazníků prokázání své bezinfekčnosti, a to prostřednictvím potvrzeného očkování nebo negativního testu. Antigenní test byl přijatelný pouze tehdy, pokud nebyl starší než 3 dny, zatímco PCR test mohl být platný až 7 dnů. Alternativně bylo možné prokázat bezinfekčnost pomocí potvrzení o prodělání nemoci covid-19, ale to nesmělo být starší než 90 dnů. Tato doba byla později prodloužena na 180 dnů. Povinnost potvrzovat negativní status na covid-19 se vztahovala zejména na hromadné akce, stravovací zařízení a poskytovatele služeb. Cílem bylo snížit riziko šíření viru a zajistit bezpečné prostředí pro veřejnost. Tato opatření byla součástí snahy o postupné navracení normálního života v souladu s aktuální epidemiologickou situací, a přitom minimalizovat riziko nákazy (Slabá, 2022).

Třetí vlna dosáhla svého vrcholu v březnu, kdy na konci prvního týdne bylo v nemocnicích v souvislosti s covidem-19 hospitalizováno přes 9 000 případů, z nichž se zhruba 1 900 nacházelo na jednotky intenzivní péče. Ke dni 14. března krajské hygienické stanice hlásily přes 169 000 osob s aktuálně probíhajícím onemocněním covid-19. Do konce třetí vlny, tedy do 31. května bylo evidováno přes 1,6 milionu prokázaných případů. Je nutné podotknout, že do výpočtu byly zohledněny i reinfekce (Ministerstvo zdravotnictví, 2023).

1.6.4 Čtvrtá vlna pandemie Covidu-19 a vládních opatření v ČR

V období letních měsíců se situace opět stabilizovala. Denní přírůstek nově onemocněných se pohyboval v nižších stovkách. V platnosti zůstaly i některé mírnější restriktce, jako například povinnost mít zakryté dýchací cesty ve vnitřních prostorách či dodržovat stanovenou maximální kapacitu na hromadných akcích. Tato opatření byla udržována s cílem zajistit pokračující kontrolu nad šířením viru, i když se situace zlepšovala. Přestože denní přírůstek nových případů zůstal nízký, udržování některých preventivních opatření pomáhalo minimalizovat riziko náhlého nárůstu nálezů (Bartoníček a kol., 2022).

Před začátkem školního roku vláda rozhodla, že ve dnech 1. září, 6. září a 9. září proběhne preventivní testování žáků. Toto screeningové testování se následně opakovalo v období od 1. listopadu až do konce roku 2021, a to minimálně jednou týdně. Výjimky z testování dostali žáci, kteří měli dokončené očkování anebo již onemocnění covid-19 prodělali. V případě, že žák přišel do styku s nakaženou osobou, byl povinen vstoupit do 14denní karantény (Hospodářská komora, 2022).

Ke konci září dochází v Česku k postupnému nárůstu případů koronaviru, avšak navzdory této situaci nebyla vydána žádná závažná opatření. Na začátku října se pozornost vlády a opozice přesouvá k probíhajícím předvolebním kampaním a témata spojená s pandemií postupně ustupují do pozadí. Po parlamentních volbách, kdy bylo už jasné, že úřadující kabinet Andreje Babiše nahradí koalice SPOLU, dochází k vydání některých protipandemických opatření

(Bartoníček a kol., 2022). Nově se zavádí týdenní testování zaměstnanců ve všech firmách. Současně s tím byla upravena pravidla týkající se bezinfekčnosti a lidé se již nemohli prokazovat negativním testem. Další nařízení stanovilo, že účast na hromadných akcích, návštěvy divadel a stravovacích podniků jsou povoleny pouze pro jedince, kteří mají kompletně dokončené očkování nebo prodělali onemocnění covid-19 v posledních šesti měsících (Hospodářská komora, 2022)

V průběhu listopadu je pandemie opět na vzestupu a situace se začíná vymykat kontrole. Dne 25. listopadu byl zaznamenán rekordní počet nových nakažených, kdy přibýlo více než 28 000 případů. Celkový počet aktivních případů dosáhl téhož dne hranice 220 tisíc (Ministerstvo zdravotnictví, 2023). Na tak znepokojivá čísla vláda Andreje Babiše reagovala nouzovým stavem, který vešel v platnost 26. listopadu. Současně bylo vydáno několik krizových opatření. Jednalo se o zpřísnění otevírací doby barů, heren či restaurací. Současně bylo zakázáno provozování vánočních trhu a pití alkoholu na veřejnosti. Výjimku dostaly stánky s prodejem vánočních stromků či kaprů. Hromadné akce byly omezeny na maximální kapacitu 1000 osob (Kozelka a Homola, 2021).

Na začátku prosince čelily nemocnice výraznému zatížení, zejména v Olomouckém kraji a Moravskoslezském kraji. Vzhledem k vysokému přílivu pacientů byly některé nemocnice nuceny odložit plánované zákroky. K posílení personálu a zvládnutí situace byla nasazena armáda a hasiči (Bartoníček a kol., 2022). Dne 10. prosince vláda schválila vyhlášku o povinném očkování proti covidu-19 s účinností od 1. března roku 2022. Očkování bylo povinné pro vybrané profese a osoby starší 60 let. Mezi vybrané profese se řadily například policisté, zdravotníci či hasiči (Dlubalová, 2021). V polovině prosince se začala projevovat účinnost zavedených protipandemických opatření, což vedlo k poklesu denních přírůstků nově nakažených osob. Následně vstoupila v platnost některá omezení, zejména v oblasti soukromých a veřejných akcí, kde byla stanovena maximální účast. Po 30 dnech, tedy 25. prosince končí nouzový stav a protiepidemická opatření budou nadále vydávána pouze v rámci pandemické pohotovosti (Hospodářská komora, 2022).

1.6.5 Pátá vlna pandemie covidu-19 a vládních opatření v ČR

Na začátku roku 2022 se v České republice začíná šířit nova mutace koronaviru zvaná omikron. Tato nová varianta je sice mnohonásobně nakažlivější, ale méně nebezpečná. Navzdory rychle rostoucím počtům nově nakažených klesá počet hospitalizovaných osob (Bartoníček a kol., 2022). Na základě zahraničních zkušeností s novou variantou koronaviru se Ministerstvo zdravotnictví rozhodlo zkrátit karanténu a izolaci z dvou týdnů na pět dní. Dochází také ke zrušení vyhlášky o povinném očkování proti covidu-19. Dále vláda zpřísňuje nařízení ohledně testování zaměstnanců, ke kterému musí docházet minimálně dvakrát týdně. Plošné testování ve školách zůstává stejné, jako doposud, a to s frekvencí jednoho týdne. Testování se nově týká i lidí, kteří mají dokončené očkování či covid v posledním půl roce prodělali (Hospodářská komora).

Rychlé a nezastavitelné šíření nové mutace vedlo ke konci ledna k denním nárůstům o několik desetitisíců nově nakažených osob, překračujících i nejvyšší hodnoty zaznamenané na konci podzimu loňského roku. Dne 1. února krajské hygienické stanice a laboratoře zaznamenávají

rekordní počet nových případů, přibýlo přes 67 000 nakažených osob. Největší nápor na nemocnice přišel po dvou týdnech od dosavadního rekordu. Ke dni 14. února bylo hospitalizováno celkem 4 325 osob, z nichž se 276 nacházelo v kritickém stavu (Ministerstvo zdravotnictví, 2023).

Od poloviny února pandemie postupně ustupuje, každým dnem klesá počet nově nakažených a dochází k uvolňování některých protiepidemických restrikcí. Byla zrušena povinnost překládat potvrzení o bezinfekčnosti. Současně přestaly platit opatření pro obchody, restaurace či služby. Dále skončilo povinné plošné testování ve školách a firmách. Od 1. března bylo zrušeno omezení, které stanovovalo maximální počet účastníků hromadných akcí. Vzhledem k příznivému vývoji epidemiologické situace se vláda rozhodla ke dni 14. března, až na výjimky, ukončit povinnost ochrany dýchacích cest. Tato povinnost zůstala platná především v nemocnicích a zařízení sociálních služeb. Lidé se tak mohli vracet k běžnému životu. Od 5. května končí v České republice pandemická pohotovost a s ní i poslední platná omezení. Dále zaniká nárok na bezplatné preventivní testování (Hospodářská komora, 2022).

Během letních měsíců roku 2022 všechny zaskočil příchod malé pandemické vlny. Denní počet nakažených se pohyboval v rámci nižších tisíců. Avšak nebyl důvod zahajovat protipandemická opatření. I přes neustálou přítomnost covidu v populaci nebylo od poslední pandemické pohotovosti vydáno žádné plošné opatření. Dokonce v dubnu roku 2023 byla zrušená izolace pro nakažené osoby. Onemocnění covid-19 se tak stává běžnou nemocí (Jadrná, 2022).

1.7 Vybrané státní kompenzace pro podniky v oblasti cestovního ruchu

Pandemie koronaviru měla výrazný dopad nejen na veřejné zdraví, ale také zejména na firmy a trh práce. Ochranná opatření, která byla přijata k omezení šíření pandemie, způsobila vážné následky pro podnikatele napříč různými odvětvími. Mezi nejvíce postižené subjekty patřily podniky působící v oblasti cestovního ruchu, jako jsou cestovní kanceláře, cestovní agentury a provozovatelé stravovacích a ubytovacích zařízení. V reakci na tuto složitou situaci vláda realizovala kompenzační opatření s cílem tlumit negativní dopady na postižené podniky a trh práce. Kompenzace byly navrženy tak, aby poskytly finanční podporu podnikům, které utrpěly ztráty v důsledku pandemických opatření.

Vzhledem k nepříznivé situaci Ministerstvo rozvoje představilo dne 19. října 2020 kompenzační opatření pro odvětví cestovního ruchu ve formě dotačního programu zvaném Covid – Podpora cestovního ruchu. V rámci tohoto programu bylo ze strany vlády vyčleněno 500 milionů korun. Tento program byl zaměřen na podporu cestovních kanceláří, cestovních agentur a průvodců v cestovním ruchu. Podmínky programu byly vypracovány s ohledem na konzultace s odbornými asociacemi v odvětví, aby bylo zajištěno efektivní poskytnutí podpory (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020a).

Podpora pro cestovní kanceláře

V rámci dotačního programu Covid – Podpora cestovního ruchu byla cestovním kancelářím poskytnuta možnost žádat o finanční kompenzaci, která mohla dosáhnout až 2,5 %

z plánovaných tržeb za rok 2020. Tyto plánované tržby byly odvozeny z prodeje zájezdů a dalších cestovních služeb. Finanční prostředky byly zaměřeny na krytí provozních nákladů a umožnění úhrady nároků klientů, jejichž plánované zájezdy mezi 20. 2. 2020 a 10. 10. 2020 byly zrušeny v důsledku protiepidemických opatření. Celková suma vyčleněná pro tuto formu podpory pro cestovní kanceláře dosahovala 345 milionů korun (Morávek, 2020).

V únoru 2021 Ministerstvo pro místní rozvoj představilo další dotační program s názvem Covid – Cestovní kanceláře II. Tento program byl specificky zaměřen na osm největších cestovních kanceláří v České republice, které měly plánované tržby pro rok 2020 přesahující 0,5 miliardy Kč. Výše dotace byla pro jednotlivé kanceláře vypočtena přímo úměrně podle výše příspěvků do garančního fondu. Tímto způsobem Ministerstvo pro místní rozvoj plánovalo zajistit férové a vyvážené rozdělení finančních prostředků mezi klíčové aktéry v oblasti cestovního ruchu (iRozhlas, 2021). Cestovní kanceláře mohly využít přidělené dotace na krytí provozních nákladů od 11. října do 4. ledna nebo na splnění smluvních závazků vůči zákazníkům za zrušené zájezdy od 20. února do 31. prosince roku 2020. Celková částka vyčleněná pro tuto formu podpory činila 75 milionů korun (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021).

Podpora pro cestovní agentury

Pro cestovní agentury byla z programu Covid – Podpora cestovního ruchu vyčleněna částka 55 milionů korun. Tato finanční podpora byla zaměřena na kompenzaci ztrát, které agentury utrpěly v důsledku zrušených zájezdů a lázeňských pobytů v období od 20. února do 10. října způsobených pandemií koronaviru (ministerstvo pro místní rozvoj, 2020b). Konkrétně mohly agentury získat 500 korun na každý zrušený zájezd či lázeňský pobyt. Pro agentury specializující se na příjezdový cestovní ruch byl připraven druhý typ dotace, který byl stanoven jako paušálová částka podle příjmů agentury za rok 2019. Podmínkou pro tuto formu podpory byl více než 50 % propad příjmů. Je klíčové zdůraznit, že cestovní agentury neměly možnost žádat o obě formy podpory (Morávek, 2020).

Pro uplatnění dotace z programu COVID Podpora cestovního ruchu musí cestovní agentura splnit dvě kritéria. Vedle podmínky minimálních tržeb ve výši 1 milion korun za loňský rok je také nezbytné, aby agentura působila na českém trhu alespoň tři roky. Tato opatření byla pečlivě navržena s cílem zajistit, že podpora bude poskytnuta stabilním a zavedeným agenturám s dostatečnou praxí na českém trhu (Kučera, 2020).

Podpora pro průvodce v cestovním ruchu

V rámci programu Covid – Podpora cestovního ruchu bylo pro průvodce vyčleněno přibližně 25 milionů korun. Tato finanční pomoc umožňovala průvodcům získat dotaci ve výši 50 000 korun, pokud splnili 2 podmínky. Jednou z možností bylo poskytnutí minimálně deseti vyučovacích hodin ve školách nebo školských zařízeních. Alternativně mohli průvodci absolvovat další vzdělávání nebo rekvalifikační kurz akreditovaný Ministerstvem školství do konce roku 2021. V případě nesplnění žádné z těchto podmínek měli stále nárok na příspěvek ve výši 40 000 korun (Morávek, 2020).

Program Covid Ubytování

Vyšel jako samostatný dotační titul pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj. Cílem této dotační podpory bylo aktivně přispět k posílení likvidity, zachování provozu a udržení nabídky v ubytovacích zařízeních. Program byl zaměřen výhradně na ubytovací zařízení s výjimkou pronájmů typu Airbnb. Dotace byla navržena v rozpětí od 100 Kč do 330 Kč za každý den uzavření, přičemž konkrétní částka závisela na kategorii a třídě daného ubytovacího zařízení. Klíčovým obdobím pro uplatnění této dotace bylo časové rozmezí od 14. 3. 2020 do 24. 5. 2020, což představuje 72 dní, kdy byla ubytovací zařízení nucena zavřít v souladu s opatřeními vlády reagujícími na pandemii COVID-19. Celková suma vyčleněná vládou na tento dotační program činí 3,3 miliardy korun. Toto období bylo klíčové, neboť během něj byla ubytovací zařízení uzavřena v důsledku opatření vlády, která byla přijata v reakci na krizi způsobenou pandemií COVID-19. Celková suma vyčleněná vládou na tento dotační program představovala 3,3 miliardy korun (Business info, 2020). V návaznosti na tento program vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj v roce 2021 další 2 programy, a to konkrétně:

- Covid – Ubytování – II – HUZ – tento dotační titul byl zaměřen pouze na hromadné ubytovací zařízení typu hotel, motel, penzion apod.;
- Covid – Ubytování – II – IUZ – zahrnoval individuální ubytovací zařízení jako jsou například bungalovy, chalupy či studia (Státní fond podpory investic, 2021).

1.8 Vybrané státní kompenzace pro podnikatele

V České republice byly zavedeny kompenzační programy pro podnikatele v reakci na ekonomické dopady pandemie covidu-19. Tyto programy měly za cíl poskytnout finanční podporu a zmírnit následky, které na podnikatelský sektor měly opatření a omezení spojená s pandemií.

Program Antivirus

Program Antivirus neboli Program ochrany zaměstnanosti, byl navržen s cílem poskytnout podporu firmám a chránit pracovní místa během pandemie. Úřad práce ČR prostřednictvím tohoto programu kompenzoval firmám náklady na vyplacení mezd zaměstnanců. Toto opatření mělo pomoci zaměstnavatelům udržet pracovní sílu a minimalizovat potřebu propouštění. Program Antivirus se strukturoval do čtyř částí:

- režim A,
- režim A Plus,
- režim B,
- režim C (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

Režim A programu Antivirus poskytoval zaměstnavatelům náhradu ve výši 80 % mzdy vyplacené zaměstnancům, kteří byli v karanténě. Maximální částka této náhrady činila 39 000 Kč na zaměstnance za jeden měsíc (Kučerová, 2020). Režim A Plus byl pro uzavřené podniky a zahrnoval 100 % náhradu mzdy zaměstnanců společně s odvody. Výše příspěvku nemohla přesáhnout částku 50 000 Kč na zaměstnance za jeden měsíc (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020). V rámci režimu B programu Antivirus stát poskytoval příspěvek na mzdy zaměstnancům, kteří pracovali v podnicích, jež byly omezeny v produkci a službách z důvodu nedostatku pracovníků, surovin, nebo snížené poptávky. Tato finanční podpora činila 60 % běžných mzdových nákladů s maximálním limitem 29 000 Kč na jednoho zaměstnance za jediný měsíc

(Kučerová, 2020). Režim C umožňoval zaměstnavatelům do 50 zaměstnanců promíjet část pojistného na sociální zabezpečení v měsících červen, červenec a srpen 2020 (Česká správa sociálního zabezpečení, 2020). Opatření bylo zaměřeno na ulehčení finanční zátěže menším podnikům v období ekonomických obtíží způsobených pandemií covid-19. Během průběhu pandemie byly jednotlivé režimy pravidelně prodlužovány a upravovány, přičemž hlavní změny se týkaly zejména výše poskytované podpory. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Program Covid Nájemné

Tento dotační program zavedlo Ministerstvo průmyslu a obchodu v reakci na pandemii koronaviru. Zaměřoval se na podnikatele v maloobchodním sektoru a poskytovatele služeb. Toto opatření bylo spuštěno od 26. června 2020 (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020) a dělilo se do tří výzev, které probíhaly až do 8. dubna 2021. Program Covid nájemné byl určen pro podnikatele, kteří byli nuceni dočasně uzavřít své provozovny v důsledku krizových opatření, která byla přijata kvůli pandemii. Aby mohli podnikatelé využít podpory, museli hradit alespoň 50 % rozhodného nájemného před podáním žádosti. Finanční podpora státu v rámci programu činila zbylých 50 % rozhodného nájemného za dané období. Maximální částka podpory byla stanovena na 10 milionů Kč pro všechny provozovny jednoho žadatele (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021a).

Program Covid-Gastro-Uzavřené provozovny

Tento dotační titul byl zaměřen na poskytnutí podpory podnikům, jejichž činnost byla mezi 9. říjnem 2020 a 10. lednem 2021 přímo ovlivněna vládními opatřeními v rámci pandemie. Finanční pomoc byla stanovena na 400 Kč za každého zaměstnance a den po dobu, kdy byl provoz omezen, což mohlo být maximálně 79 dní. Žadatelé mohli čerpat podporu v rámci programu Covid-Gastro-Uzavřené provozovny v období od 18. ledna 2021 do 15. března 2021. Celková částka vyčleněná státem pro tento program činila 2,5 miliardy Kč. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021b).

Programy covid úvěry

Program Úvěr COVID byl zahájen pod záštitou Českomoravské záruční a rozvojové banky a Ministerstva průmyslu a obchodu 1. dubna roku 2020. Nabízel malým a středním podnikům výhodné úvěry v rozmezí od 500 tisíc do 15 milionů korun. Úvěry byly navrženy s dobou splatnosti 2 roky a nabízely flexibilní podmínky, včetně možnosti odloženého splácení až na dobu 12 měsíců. Tato iniciativa měla za cíl poskytnout finanční podporu až do výše 90 % způsobilých výdajů podnikům během obtížné doby pandemie. Úvěry umožňovaly pokrýt širokou škálu potřeb, od pořízení majetku až po financování provozních nákladů, přičemž žádné poplatky nebyly spojeny s vyřízením, poskytnutím nebo předčasným splacením úvěru. (Národní rozvojová banka, 2020). V návaznosti na tento program byly vydány další dvě rozšířené verze:

- COVID II – stejné parametry jako předchozí verze až na rozdíl s poskytováním maximální výše 80 % způsobilých výdajů (Česká spořitelna, 2020);
- COVID III – tento dotační titul rozlišoval mezi firmami podle velikosti. Pro firmy s méně než 250 zaměstnanci byla poskytována maximální podpora ve výši 90 % způsobilých výdajů. Firmy s 250 až 500 zaměstnanci měly zajištěnu podporu ve výši 80 % způsobilých výdajů (Národní rozvojová banka, 2021).

1.9 Krizový akční plán cestovního ruchu v ČR

V důsledku dramatických dopadů první vlny pandemie covidu-19 na cestovní ruch vypracovalo Ministerstvo pro místní rozvoj Krizový akční plán pro období 2020-2021 s účelem adekvátně reagovat na vzniklou situaci. Tento plán v základních rysech navazoval na platnou Koncepti státní politiky cestovního ruchu ČR 2014-2020 a paralelně fungoval jako klíčový podklad pro vypracování Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR na období 2021-2030 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020c).

Krizový akční plán byl navržen k implementaci strategických opatření nutných pro obnovení odvětví cestovního ruchu a zároveň s cílem minimalizovat potenciální negativní dopady na provozovatele služeb cestovního ruchu. Je nutné podotknout, že na realizaci Krizového akčního plánu byl vytvořen odborný tým, který se skládal ze zástupců profesních svazů, asociací či agentury CzechTourism. Výsledky spolupráce odborného týmu jsou reflektovány v 16 opatřeních, jež jsou součástí tohoto dokumentu. Při hodnocení prioritních opatření byla klíčově vyhodnocena následující opatření:

- snížení sazby DPH ve službách cestovního ruchu,
- podpora zvýšení poptávky po službách cestovního ruchu,
- prodloužení a modifikace programu Antivirus (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020c).

2 Praktická část

V praktické části této bakalářské práce je nejprve podrobně popsána zvolená metodika výzkumu. Následně je věnována pozornost charakteristice okresu Třebíč. Další část obsahuje relevantní sekundární data, která se vážou k hlavnímu výzkumu. V závěrečné části této práce je proveden rozhovor s provozní ředitelkou cestovní agentury.

2.1 Cíl a metodika výzkumu

Cílem výzkumu je zmapovat a zhodnotit dopady pandemie covid-19 na vybrané podniky v oblasti cestovního ruchu v okrese Třebíč.

Praktická část byla provedena pomocí kvantitativního výzkumu. Kozel a kol. (2006) uvádí, že kvantitativní přístup se specializuje na získávání číselných dat týkajících se četnosti konkrétních jevů, které již proběhly nebo aktuálně probíhají. Jeho hlavním cílem je získání měřitelných číselných informací, což vyžaduje dodržení konkrétních podmínek a zajištění statistické spolehlivosti výsledků. Tento výzkumný přístup pracuje s rozsáhlými skupinami respondentů prostřednictvím formálního dotazování.

Výsledky kvantitativního výzkumu jsou označovány jako tvrdá data, která představují konkrétní číselné informace. Tyto údaje jsou následně podrobeny důkladnému statistickému zpracování a vyhodnocení. Pro lepší vizualizaci a snadnější interpretaci jsou implementovány do tabulek či grafů. Tato grafická prezentace hraje klíčovou roli při srozumitelném sdělení výsledků a umožňuje snadnější porovnávání a analyzování číselných dat (Tahal a kol., 2017).

Kvantitativní výzkum byl proveden formou elektronického polostrukturovaného dotazníku na platformě Google Forms. Tato kvantitativní metoda byla záměrně zvolena s cílem zmapovat a zhodnotit dopady pandemie covidu-19 na vybrané podniky v oblasti cestovního ruchu v okrese Třebíč. Respondenti byli vybíráni z následujících sektorů:

- stravovací zařízení – restaurace, motorest, pizzerie, bistra, kavárny, pivnice, denní bary vinárny;
- ubytovací zařízení – hotel, penzion, turistická ubytovna, kempy, chatové osady;
- kulturní zařízení – muzea, zámky, galerie, knihovny;
- informační centra.

Tento široký výběr respondentů byl záměrný a měl za cíl zajistit co nejkomplexnější mapování a posouzení dopadů pandemie na vybrané podniky působící v odvětví cestovního ruchu v daném regionu. Výzkum byl zaměřen specificky na roky 2020 a 2021, což byly roky, kdy dosáhla pandemie covid-19 svého vrcholu a kdy byla implementována nejprísnější vládní opatření.

Volba elektronické formy dotazníku přinesla řadu výhod, které se projeví v rychlosti a snadné dostupnosti pro respondenty. Elektronický dotazník též umožnil snazší sledování a zhodnocení dat, což přispělo k získání srozumitelnějšího obrazu o dopadech pandemie covidu-19 na vybrané podniky.

S cílem dosáhnout co nejvyšší účasti potenciálních respondentů byl v období od 16. do 20. října realizován předvýzkum. Autor zvolil vzorek 36 subjektů, zahrnujících 18 stravovacích a 18 ubytovacích zařízení. Ovšem návratnost byla téměř zanedbatelná, a to pouze ve formě tří

poskytnutých odpovědí. Po pečlivém zhodnocení těchto odpovědí a celkové návštěvnosti dotazníku autor přistoupil k úpravám otázek. Zvláště se zaměřil na otázky č. 10 a 11, které následně označil jako povinné. Tato úprava byla provedena, protože oba respondenti výše zmíněné otázky přeskočili. Dále došlo k vyloučení otázky týkající se důvodu nevyužití státní kompenzace, která byla původně formulována jako otevřená otázka bez možnosti konkrétní odpovědi. Zajímavým faktorem bylo, že ani jeden z respondentů na tuto otázku nereagoval. Tyto kroky byly podniknuty s cílem optimalizovat a zefektivnit průběh sběru dat a získat co nejvíce relevantních informací od účastníků průzkumu.

Po tomto zjištění autor změnil samotný přístup k šíření dotazníku. Distribuce dotazníku probíhala několika kroky. Prvním krokem bylo využití interaktivních map v Google Maps k identifikaci potencionálních respondentů v různých částech okresu Třebíč. Následně po této identifikaci následoval druhý krok, který zahrnoval telefonický kontakt s vybranými subjekty. Tato fáze nejen navazovala osobní spojení s respondenty, ale také měla za úkol získat jejich souhlas k účasti ve výzkumu. Během těchto hovorů autor vysvětlil účel výzkumu a zdůraznil, že výsledky tohoto výzkumu přispějí k lepšímu porozumění této problematiky a mohou se stát hodnotným zdrojem poznatků.

Po úspěšném navázání kontaktu následoval třetí krok, kde byly dotazníky distribuovány. V této fázi byly využity různé komunikační kanály, jako jsou e-maily a sociální média (platformy Facebook a Instagram). Tímto postupem bylo dosaženo efektivního sběru dat, přičemž autor se snažil minimalizovat potenciální obtíže spojené s omezeným okruhem respondentů a zároveň zajistit co největší návratnost odpovědí. Vzhledem k malému vymezení výzkumu pouze na okres Třebíč bylo zřejmé, že existuje riziko nižší účasti, avšak autor se aktivně snažil překonat tuto výzvu prostřednictvím osobního oslovování a vysvětlení významu jejich příspěvku.

V průběhu dotazníkového šetření, konaného od 6. do 12. listopadu 2023, bylo celkem osloveno 210 potenciálních subjektů a z tohoto počtu odpovědělo na dotazník 68 subjektů, což představuje účast na úrovni 32,3 %. Dotazník obsahoval 17 různorodých otázek (viz příloha 1), zahrnující otevřené, uzavřené a polouzavřené formy. Kromě toho byla jedna z otázek formulována tak, aby respondenti vyjádřili své odpovědi na hodnotící škále od 1 do 10. U některých otázek mohli respondenti vybrat více odpovědí.

Pro zachování relevance výzkumu bylo po 3. otázce vyloučeno celkem 5 odpovědí od respondentů, kteří uvedli, že svůj podnik provozují méně než 3 roky. Jednalo se o 3 stravovací zařízení a 2 ubytovací zařízení. Tato selekce byla provedena s ohledem na to, že tito respondenti nezažili období, kdy jednotlivé vlny pandemie covid-19 dosahovaly svých vrcholů a kdy byla současně implementována nejprísnější vládní opatření.

2.2 Základní charakteristika okresu Třebíč

Okres Třebíč leží v jihovýchodní části kraje Vysočina v blízkosti okresů Jihlava, Žďár nad Sázavou, Jindřichův Hradec, Znojmo a Brno-venkov. Rozprostírá se na rozsáhlém území, což ho činí druhým největším okresem v kraji. Zároveň se může pyšnit druhým nejvyšším počtem obyvatel a hustotou zalidnění v rámci kraje Vysočina. Své specifické krajinné rysy získává díky pahorkatinám v jihovýchodní části Českomoravské vrchoviny, kde se nachází údolí řek Jihlavy, Oslavy a Rokytné (Český statistický úřad, 2022).

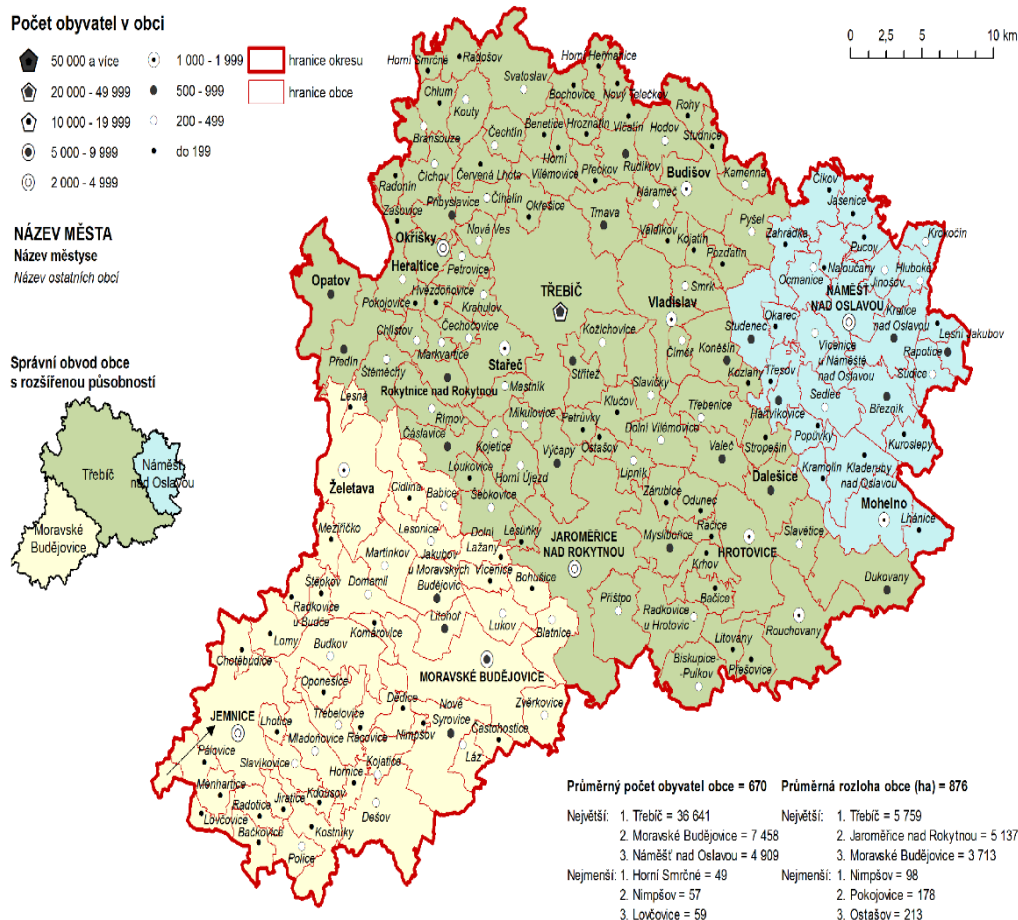
Navzdory omezenému množství vodních toků okres oživuje kolem 250 rybníků a 2 přehrady u Dalešic a Mohelna (Životní prostředí Třebíč, 2018). Tyto vodní nádrže jsou klíčovými zdroji vody pro Jadernou elektrárnu Dukovany, což podtrhuje strategický význam okresu v oblasti energetiky. Okres Třebíč se dále dělí do tří správních obvodů obcí s rozšířenou působností (viz Obr. 2), které zajišťují specifické administrativní funkce a poskytují služby pro přilehlé obce. Jedná se o:

- Třebíč,
- Moravské Budějovice a
- Náměšť nad Oslavou (Český statistický úřad, 2022).

Přestože lesy tvoří více než čtvrtinu rozlohy okresu, není tolik lesnatý jako některé jiné okresy v kraji Vysočina. Tyto lesy se nacházejí především kolem toků řek Jihlavy, Oslavy, Chvojnice a Rokytne na západě, severozápadě, východě a jihovýchodě okresu. Na jihu okresu pak lesy oživují oblasti kolem Dešova a Nových Syrovic. Ovšem, v nedávné době se smrkové lesy na Třebíčsku potýkají s vážným problémem, a to rozsáhlou kůrovcovou kalamitou. Tato ekologická katastrofa vážně ovlivňuje zdraví a stabilitu smrkových porostů, což má negativní dopad na celkovou biodiverzitu a ekosystém lesních oblastí v okrese. Je nezbytné věnovat pozornost této situaci a hledat udržitelná opatření k obnově a ochraně lesních ekosystémů v regionu Třebíčska (Životní prostředí Třebíč, 2018).

Okres Třebíč představuje klimaticky diverzifikovanou oblast s různými charakteristikami v závislosti na geografické poloze. Severní a severozápadní části okresu navazují na drsnější a vlhčí klima, zatímco východní a jihovýchodní oblasti jsou charakterizovány sušším a teplejším podnebím. Průměrná teplota v okrese se pohybuje mezi 7 a 8 stupni celsia, což vytváří různorodost v závislosti na geografickém umístění. Srážkový průměr dosahuje přibližně 500 mm ročně, přičemž vegetační období přináší asi 375 mm srážek. Přítomnost Jihlavských vrchů má vliv na množství srážek, což vytváří tzv. srážkový stín (Český statistický úřad, 2022).

Dopravní struktura v okrese Třebíč představuje důležitý prvek pro propojení měst a obcí, avšak je omezena pouze na dvě železniční tratě. Konkrétně jde o trať Okříšky-Znojmo a Jihlava-Brno, doplněné spojem Studenec-Křižanov. Silniční infrastruktura je převážně tvořena silnicemi třetí třídy, které vytvářejí rozsáhlou síť po celém okrese. Mezi významné silniční tahy patří spojení Brna s Českými Budějovicemi a Znojma s Jihlavou. Ovšem v oblasti dopravy vznikají výzvy, především co se týče napojení okresního města na dálniční síť a jeho propojení s krajským městem. Navzdory částečným vylepšením, která přinesla úprava silnice směrem k Jihlavě, zůstává v okrese nepříznivý stav několika komunikací (Český statistický úřad, 2022).

Obr. 2: Administrativní mapa okresu Třebíč

Zdroj: ČSÚ (2022)

Okres Třebíč reprezentuje poměrně širokou škálou kulturních památek, která zahrnuje zejména zámky, měšťanské domy, kostely, rotundy, sochy a památníky. Tato rozmanitost kulturního dědictví poskytuje regionu obrovský potenciál pro rozvoj turismu a přilákání návštěvníků z širokého okolí. Vynikajícím příkladem je rozsáhlé židovské město v Třebíči, které bylo v roce 2003 zapsáno na seznam chráněných památek UNESCO. Mezi nejvýznamnější části tohoto historického ghetta patří bazilika sv. Prokopa a jeden z nejrozsáhlejších židovských hřbitovů v České republice (Visit Třebíč, 2020).

2.3 Dopady pandemie na cestovní ruch v ČR

Vlivem protiepidemických opatření se stal cestovní ruch v Česku jedním z nejvíce postižených sektorů ekonomiky. Dopady pandemie covid-19 byly rozsáhlé a dotkly se celého odvětví. Podniky, které působí v rámci odvětví cestovního ruchu musely čelit značnými hospodářským ztrátám, jež vznikly v důsledku protiepidemických restrikcí. Omezení provozu podniků, pohybu lidí či uzavření hranic vedly k výraznému poklesu poptávky cestovního ruchu a tím i k rychlému poklesu tržeb podniků.

Tabulka 1 poskytuje přehled o vývoji počtu cest v rámci různých typů cestovního ruchu v České republice. Data v tabulce jsou strukturována podle jednotlivých let (2019, 2020, 2021) a zahrnují

tři klíčové kategorie: příjezdový CR, výjezdový CR a domácí CR. Tato klasifikace umožňuje sledovat pohyb turistů směrem do a z České republiky, včetně sledování cest českých obyvatel v rámci ČR. Tím je možné získat pohled na cestování v jednotlivých letech a lze sledovat změny mezi těmito různými typy cestovního ruchu. V kontextu posledních tří let, zejména v době pandemie covid-19. Tato data poskytují strukturu pro sledování dopadů pandemie na cestovní ruch v České republice.

Tab. 1: Počet cest podle typu cestovního ruchu v ČR

Období	Příjezdový CR	Výjezdový CR	Domácí CR
2019	37 201 838	12 974 005	85 867 212
2020	10 266 797	4 049 445	62 822 035
2021	10 014 162	5 245 285	71 024 470

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023)

V tabulce 2 lze sledovat proměny v zaměstnanosti v oblasti cestovního ruchu v České republice během let 2019, 2020 a 2021. Tato tabulka poskytuje klíčové ukazatele týkající se různých aspektů zaměstnání v tomto odvětví, a to jak v případě celkového počtu zaměstnanců, tak i v rozložení mezi podnikateli a zaměstnanci.

Tab. 2: Zaměstnanost v cestovním ruchu v ČR

Období	Celkový počet zaměstnanců v ČR	Podnikatelé	Zaměstnanci
2019	239 506	40 731	198 775
2020	220 663	36 786	183 877
2021	215 233	35 173	180 060

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023)

Tabulka 3 poskytuje pohled na vybrané ekonomické ukazatele v oblasti cestovního ruchu v České republice během tříletého období. Z této tabulky lze celkově vyčíslit, jak cestovní ruch v zemi prošel ekonomickými změnami v důsledku pandemie a následnou započatou obnovou, která začala v roce 2021. Tyto údaje svědčí o významné roli, kterou cestovní ruch hraje v kontextu národního hospodářství České republiky.

Tab. 3: Vybrané ekonomické ukazatele cestovního ruchu

Období	Podíl CR na HDP	Spotřeba CR v mld. Kč
2019	2,87 %	308,2
2020	1,50 %	135,8
2021	1,55 %	155,2

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023)

Srovnání v období 2019–2020

V důsledku pandemie zaznamenal cestovní ruch České republiky v roce 2020 doposud nevídané ztráty. Jeho celková spotřeba cestovního ruchu činila 135,8 miliard korun, což představuje pokles o 55,9 % ve srovnání s rokem 2019, kdy jeho spotřeba dosahovala 308,2 miliardy korun. Tento ukazatel reflektuje poptávku všech účastníků, kteří strávili dovolenou na území Česka. Příjezdy cizinců do Česka klesly o 72,4 %. Čeští turisté realizovali přes 4 miliony cest do zahraničí, což odpovídá 68,7 % poklesu ve srovnání s předešlým rokem. Domácí cestovní ruch vykazoval nejmenší pokles, a to 26,8 %. Celková spotřeba cestovního ruchu v České republice poklesla o 172,4 miliard korun, přičemž největší propad zaznamenaly ubytovací a stravovací služby. Meziroční propad podílu cestovního ruchu na hrubém domácím produktu představoval pokles o 84 miliard korun. V roce 2020 z odvětví cestovního ruchu opustilo zaměstnání přes 18 000 lidí

Srovnání v období 2020-2021.

V roce 2021 se podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu Česka zvýšil o 0,05 % ve srovnání s rokem 2020, což představovalo nárůst o 11 miliard. Tento mírný nárůst byl především zapříčiněn opětovným vzestupem domácího cestovního ruchu, který vykazoval růst o 11,5 % oproti předešlému roku. Také vzrostly cesty českých obyvatel do zahraničí, přičemž oproti roku 2020 realizovali o 1,2 milionu cest více. Celková hodnota výdajů v oblasti cestovního ruchu činila 155,2 miliardy korun. Z této částky více než 105 miliard českých korun představovaly výdaje domácích turistů, zatímco zbývajících 50 miliard českých korun bylo generováno zahraničními turisty. Tento nárůst byl výsledkem postupného uvolňování protiepidemických restrikcí během letních měsíců. Zaměstnanost v odvětví cestovního ruchu vykazovala opět klesající tendenci. Během dvou let odešlo ze zaměstnání v cestovním ruchu přes 24 000 osob. Je nutné podotknout, že ke zmírnění propadu zaměstnanosti sehrál důležitou roli program Antivirus.

2.4 Dopady pandemie na cestovní ruch v okrese Třebíč

V období mezi lety 2019 a 2022 došlo v okrese Třebíč k výrazným změnám v oblasti cestovního ruchu, přičemž vliv pandemie znamenal markantní dopad na počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních a celkové přenocování. Pandemie covid-19 výrazně ovlivnila cestovní návyky a aktivity turistů v tomto regionu, což se projevilo zejména ve statistikách a údajích týkajících se ubytovacích kapacit a počtu přenocování. Tato období lze analyzovat s ohledem na

změny v poptávce po ubytování, a to jak v rámci domácího cestovního ruchu, tak v případě návštěvníků ze zahraničí. V této souvislosti je možné sledovat, jak se turistická aktivita vyvíjela před pandemií, během ní a v období následujícím po jejím utlumení či postupném ustupování.

Tab. 4: Počty hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v okrese Třebíč

Období	Domácí návštěvníci	Zahraniční návštěvníci	Hosté celkem
2019	78 499	13 625	92 074
2020	68 809	5 410	74 219
2021	84 997	6 063	91 060
2022	113 652	14 611	128 263

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2023)

Podle Tabulky 4, která prezentuje počty hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, došlo k významným fluktuacím. V roce 2020 byl zaznamenán pokles o 19,4 % v celkovém počtu hostů ve srovnání s předešlým rokem, což bylo ovlivněno zejména snížením zahraničních návštěvníků. Oproti tomu v roce 2022 došlo k návratu cestovního ruchu s nárůstem o 40,8 % ve srovnání s rokem 2021.

Tab. 5: Počty přenocování v ubytovacích zařízeních v okrese Třebíč

Období	Domácí návštěvníci	Zahraniční návštěvníci	Přenocování celkem
2019	200 594	32 492	233 086
2020	206 170	12 884	219 054
2021	245 719	15 393	261 112
2022	270 251	31 909	302 160

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2023)

Tabulka 5 ukazuje, že přenocování v ubytovacích zařízeních bylo v období pandemie také výrazně ovlivněno. V roce 2020 byl zaznamenán pokles o 6 % v přenocování ve srovnání s předešlým rokem. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán v roce 2021, kdy přenocování vzrostlo o 19,2 % ve srovnání s rokem 2020. Avšak v roce 2022 došlo k dalšímu výraznému nárůstu, kdy přenocování zaznamenalo růst o 15,7 % ve srovnání s předešlým rokem.

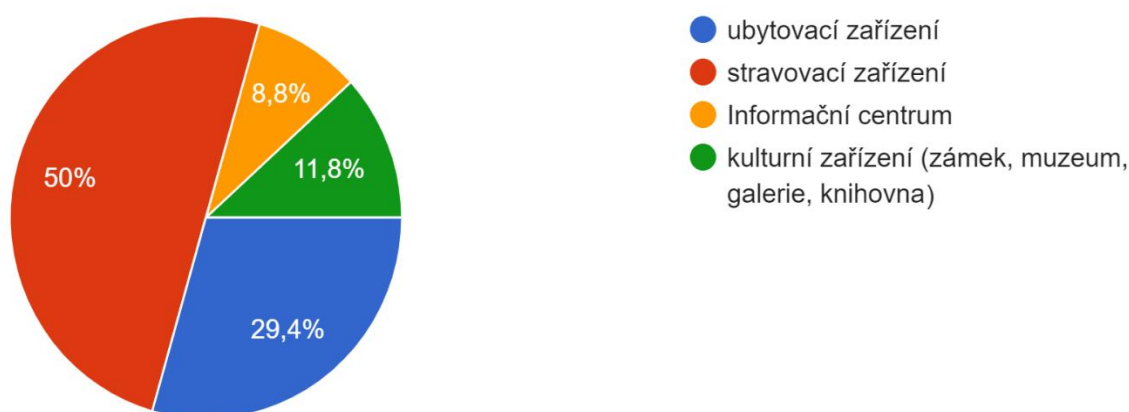
Změny v obou tabulkách ukazují, jak dynamicky se cestovní ruch v okrese Třebíč vyvíjel v průběhu pandemie. Výrazné poklesy v roce 2020 byly následovány postupným oživením v následujících letech, přičemž rok 2022 byl zlomovým bodem, kdy počty hostů a přenocování dosahovaly větších čísel než těm před pandemií.

2.5 Výsledky výzkumu

V této části práce se autor věnuje zhodnocení provedeného dotazníkového šetření. Provede analýzu získaných dat a poskytne pohled na odpovědi respondentů. Pro lepší názornost a porozumění prezentuje autor v této kapitole také grafické srovnání ve formě tabulek a obrázků.

2.5.1 Respondenti

V průběhu dotazníkového šetření, konaného od 6. do 12. listopadu 2023, byly první 3 otázky výzkumu zaměřeny na získání charakteristiky respondentů. Tyto otázky poskytly vhled do profilu účastníků, což bylo klíčové pro následné porovnání a zhodnocení odpovědí. Celkem bylo osloveno 210 potenciálních subjektů a z tohoto počtu odpovědělo na dotazník 68 subjektů, což představuje účast na úrovni 32,3 %. Nejvíce zastoupenou skupinou respondentů byla kategorie stravovacích zařízení, která představuje polovinu všech účastníků výzkumu, konkrétně 34 podniků. Další významnou skupinou byla ubytovací zařízení s 29,4 % účastí, což odpovídá 20 subjektům. Kategorie kulturních zařízení byla zastoupena 8 subjekty, zatímco informační centra s podílem 8,8 % představovala nejmenší segment výzkumného vzorku, tedy 6 subjektů.

Obr. 3: Klasifikace respondentů dle typu podniku

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

V tabulce 6 je zobrazeno členění respondentů dle jejich územního působení v rámci okresu Třebíč. Z tabulky vyplývá, že největší část respondentů, a to 28 osob, pochází z Třebíče, což představuje významný podíl 41,2 %. Následují Moravské Budějovice a okolí se 14,7 % podílem a stejný podíl respondentů je zaznamenán také v oblasti Jemnice a okolí. Jaroměřice nad Rokytnou a okolí vykazují nižší zastoupení s 6 respondenty, což představuje 8,8 %. Náměšť nad Oslavou a okolí obsahuje 9 respondentů, což představuje 13,2 % z celkového vzorku. Naopak, Okříšky a okolí vykazují nejnižší podíl, kde 5 respondentů tvoří 7,4 %.

Tab. 6: Členění respondentů dle území

Území	Počet respondentů	Podíl v %
Třebíč a okolí	28	41,2
Moravské Budějovice a okolí	10	14,7
Jaroměřice nad Rokytnou a okolí	6	8,8
Jemnice a okolí	10	14,7
Náměšť nad Oslavou a okolí	9	13,2
Okříšky a okolí	5	7,4

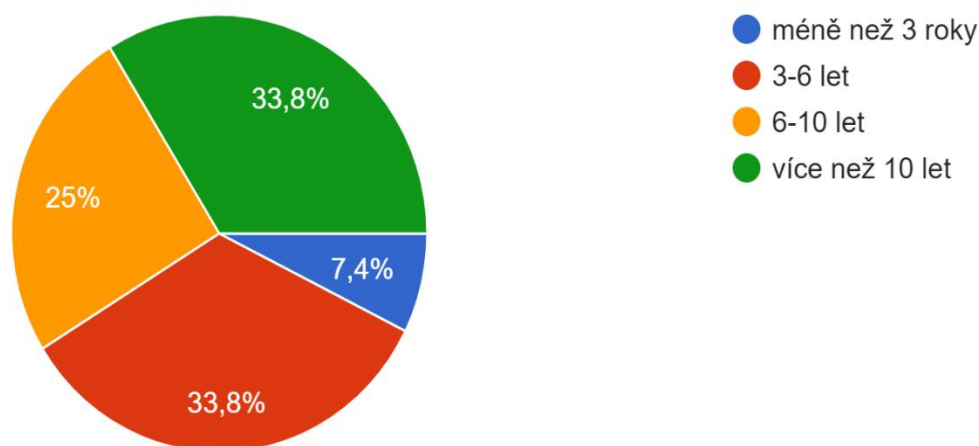
Zdroj: vlastní zpracování (2023)

V rámci dotazníkového šetření se autor zaměřil na dobu, po kterou jednotlivé subjekty působí v daném regionu, což může výrazně ovlivnit jejich odolnost vůči krizovým situacím, jako byla například pandemie covid-19.

Podle získaných dat (viz Obr. 4) lze konstatovat, že 7,4 % respondentů podniká v okrese méně než 3 roky. Naopak, třetina respondentů (33,8 %) má zkušenosti na místním trhu v rozmezí 3 až 6 let. Další 25 % respondentů uvedlo délku působení v období 6 až 10 let. Zajímavým zjištěním je, že stejný podíl 33,8 % respondentů má zkušenosti delší než 10 let.

Pro zachování relevance výzkumu bylo vyloučeno celkem 5 odpovědí od respondentů, kteří uvedli, že svůj podnik provozují méně než 3 roky. Jednalo se o 3 stravovací zařízení a 2 ubytovací zařízení. Tato selekce byla provedena s ohledem na to, že tito respondenti nezažili období, kdy jednotlivé vlny pandemie covid-19 dosahovaly svých vrcholů a kdy byla současně implementována nejpřísnější vládní opatření. Tato variabilita v délce působení subjektů poskytuje pohled pro další porovnání, které se zaměřuje na vztah mezi délkou působením na místním trhu a propouštěním zaměstnanců (viz otázka č.13) Zbývajících část výzkumu reflektuje odpovědi od 63 respondentů. Jednotlivé počty se upravily následovně:

- stravovací zařízení - 31 respondentů,
- ubytovací zařízení – 18 respondentů,
- kulturní zařízení – 8 subjektů,
- informační centra – 6 subjektů.

Obr. 4: Délka působení respondentů v Okrese Třebíč

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

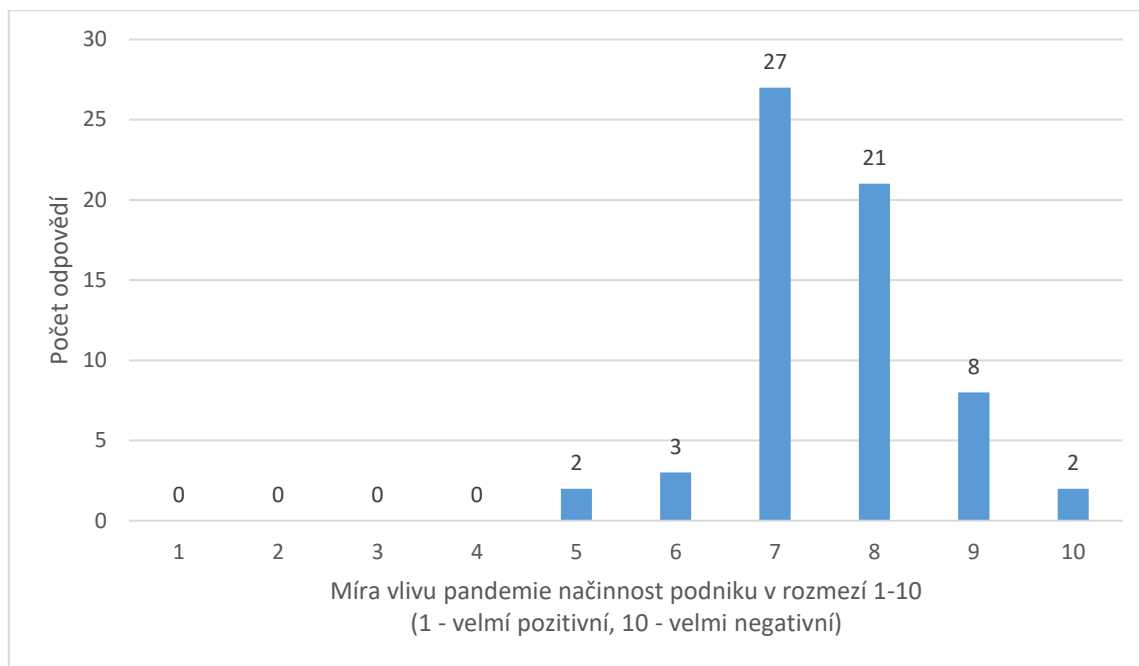
2.5.2 Dopady pandemie covid-19 na vybrané podniky

V této části dotazníku autor formuloval sérii otázek s cílem získat odpovědi, které by reflektovaly nejen celkový dopad pandemie na vybrané podniky, ale také konkrétní ukazatele, jako jsou tržby nebo zaměstnanost.

4. Jaký byl celkový vliv pandemie covid-19 na Vaši činnost?

Odpovědi respondentů na otázku ohledně celkového vlivu pandemie covid-19 na jejich činnost byly hodnoceny na škále od 1 do 10, přičemž hodnota 1 představuje velmi pozitivní vliv a hodnota 10 velmi negativní vliv (viz Obr. 5).

Výsledky ukazují, že drtivá většina respondentů vnímá vliv pandemie negativně. Nejvíce subjektů, konkrétně 42,9 % (27 respondentů), hodnotí vliv na svou činnost sedmičkou. To může naznačovat, že většina podniků zažila značné obtíže a omezení v důsledku pandemie. Pouze malá část respondentů 3,2 % (2 respondenti) hodnotí vliv pandemie jako neutrální a uděluje hodnotu pět. Tito dva respondenti patří k odvětví kulturních zařízení a informačních center. Naopak, stejný podíl respondentů zvolil hodnotu 10, což znamená velmi negativní vliv. Jednalo se výhradně o ubytovací zařízení, která působí na místním trhu v rozmezí 3-6 let. Zajímavé zjištění je, že žádný z respondentů neuvedl hodnotu na škále od 1 do 4, což by indikovalo pozitivní vliv.

Obr. 5: Celkový vliv pandemie na činnost vybraných podniků

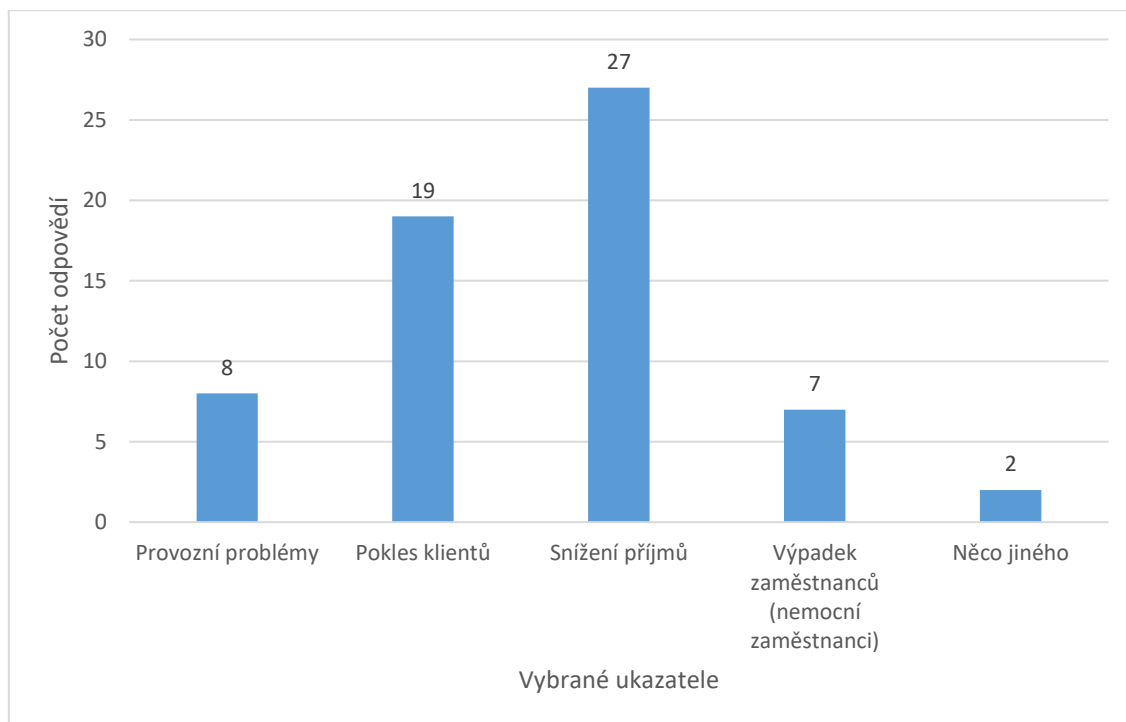
Zdroj: vlastní zpracování (2023)

5. Jakému hlavnímu problému čelil Váš podnik v důsledku pandemie covid-19?

V analýze hlavních problémů, jimž čelily podniky v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč během pandemie covid-19, lze identifikovat několik klíčových ukazatelů (viz Obr. 6). Prvním z nich jsou provozní problémy, které byly uvedeny 8 subjekty. Tato kategorie zahrnuje širokou škálu obtíží, s nimiž se podniky potýkaly. Může odrážet různé výzvy, jako jsou například logistické problémy, organizační obtíže nebo změny v provozním prostředí.

Druhým významným aspektem je pokles klientů, který byl identifikován 19 respondenty. Tento pokles klientů může být výsledkem opatření omezujících cestování či strachů z nákazy nebo jiných faktorů ovlivňujících návštěvnost. Největší skupina respondentů, konkrétně 27, uvedlo jako hlavní problém snížení příjmů. To může být důsledek nižší poptávky, uzavření podniků nebo jiných faktorů ovlivňujících finanční stránku podnikání.

Dalším významným problémem byly výpadky zaměstnanců (nemocní zaměstnanci), které byly zaznamenány u 7 subjektů. Tento aspekt odráží významné problémy v oblasti lidských zdrojů, což může vést k výpadkům pracovní síly a snížení efektivity podniků. V kategorii něco jiného byly uvedeny 2 odpovědi. Tato otevřená kategorie může poskytovat další informace o specifických problémech, které nebyly zahrnuty v předchozích kategoriích.

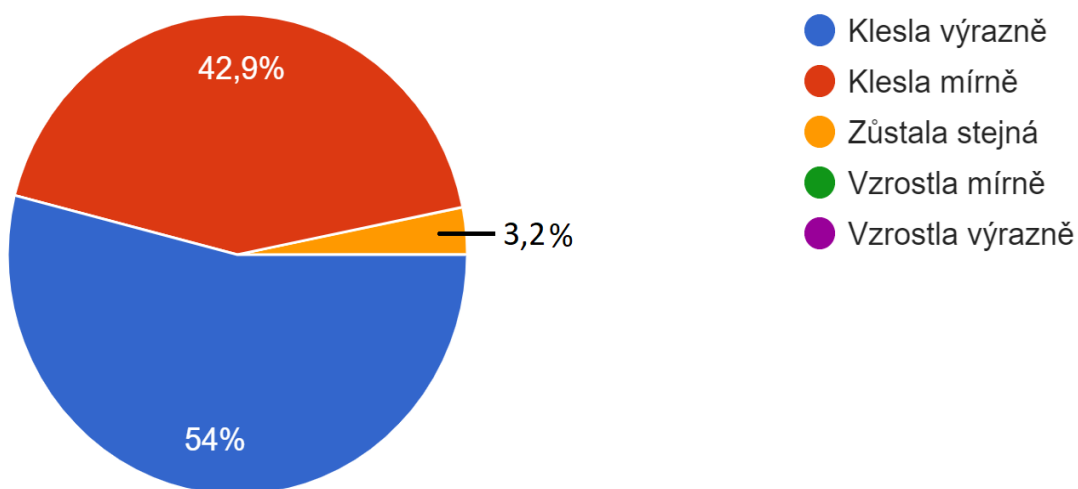

Obr.6: Zjištěné problémy v průběhu pandemie covid-19

Zdroj: vlastní zpracování (2023)

6. Změnila se poptávka po vašich produktech nebo službách během pandemie?

Výsledky ohledně změny poptávky po produktech nebo službách během pandemie ukázaly, že většina respondentů, konkrétně 54 % zaznamenala výrazný pokles poptávky. Další 42,9 % respondentů uvádělo mírný pokles. Pouze 3,2 % zúčastněných subjektů sdělilo, že poptávka po jejich nabídce zůstala stejná. Mezi těmito respondenty, kteří nezaznamenali pokles se nacházelo kulturní zařízení a informační centrum. Výsledky dále ukazují, že žádný z podniků nezaznamenal pozitivní vliv na poptávku během pandemie

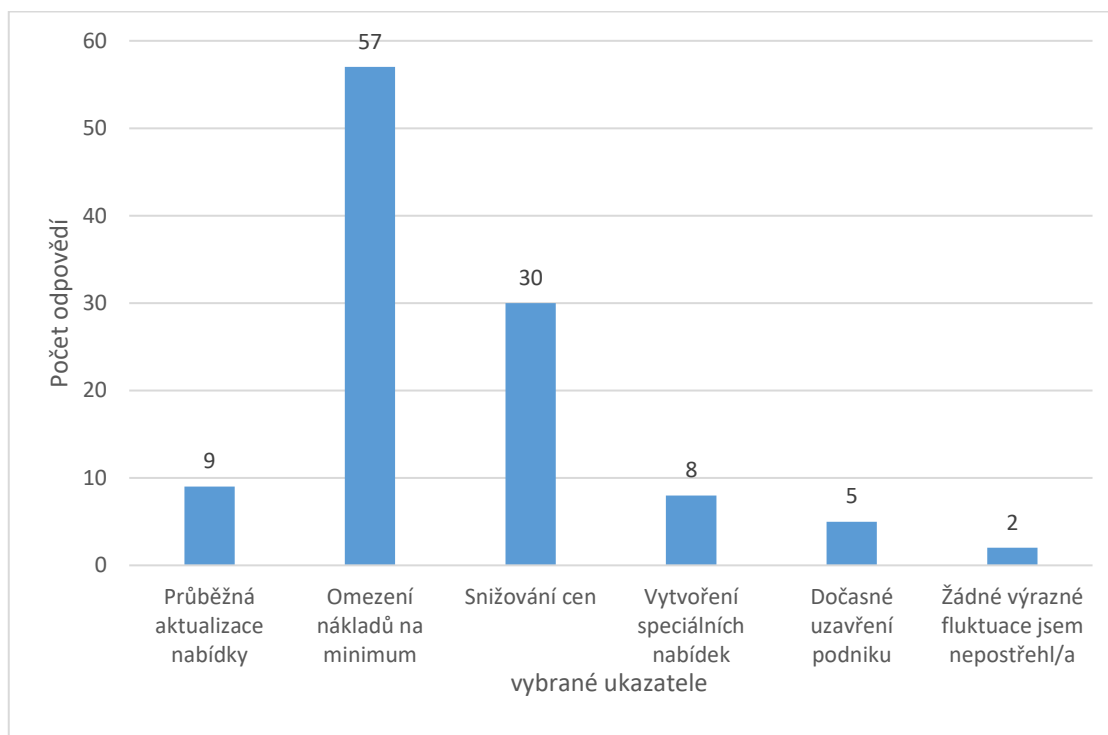

Obr. 6: Změna poptávky během pandemie

Zdroj: vlastní zpracování (2023)

7. Jak jste reagovali na eventuální výkyvy v poptávce po vašich produktech nebo službách?

U této otázky bylo možné vybrat více odpovědí. V rámci strategií, jak respondenti reagovali na možné výkyvy v poptávce po jejich produktech nebo službách, bylo zjištěno, že převažujícím opatřením bylo omezení nákladů na minimum, což bylo zvoleno až 90,5 % respondentů. Tato reakce zdůrazňuje snahu podnikatelů udržet stabilitu a efektivnost provozu v době významných změn na trhu. Dalším významným opatřením bylo snižování cen, které si zvolilo 30 respondentů. Tento krok může být interpretován jako snaha zvýšit atraktivitu nabízených produktů nebo služeb. Někteří respondenti, konkrétně 9, upřednostnili vytvoření speciálních nabídek, což mohlo být strategií zaměřenou na získání nových zákazníků nebo udržení stávající klientely v náročném období. Po hlubším zkoumání tuto volbu volilo 6 ubytovacích zařízení a 2 stravovací zařízení. Pro průběžnou aktualizaci nabídky se rozhodlo 9 respondentů, což naznačuje schopnost adaptace na aktuální trendy. Omezený počet respondentů se rozhodl pro dočasné uzavření podniku jako reakci na výkyvy v poptávce. Jednalo se o 2 stravovací zařízení a 3 ubytovací zařízení. Toto opatření mohlo být spojeno s obtížemi, kterým některé podniky čelily v období výrazného poklesu zájmu ze strany zákazníků. Pouze 2 respondenti nezaznamenali žádné výkyvy v poptávce.

Obr. 7: Reakce na výkyvy v poptávce

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

8. Ovlivnila pandemie covid-19 finanční situaci Vašeho podniku?

Otázka ohledně vlivu pandemie na finanční situaci respondentů byla klíčová pro větvení v dotazníku. Respondenti měli možnost odpovědět ANO/NE. Výsledky ukázaly (viz. Tab. 7), že 96,8 % respondentů potvrdilo, že pandemie měla vliv na finanční situaci jejich podniku, zatímco pouze 3,2 % odpovědělo záporně. Respondenti, kteří zvolili odpověď NE byli přesměrováni k otázce č. 12.

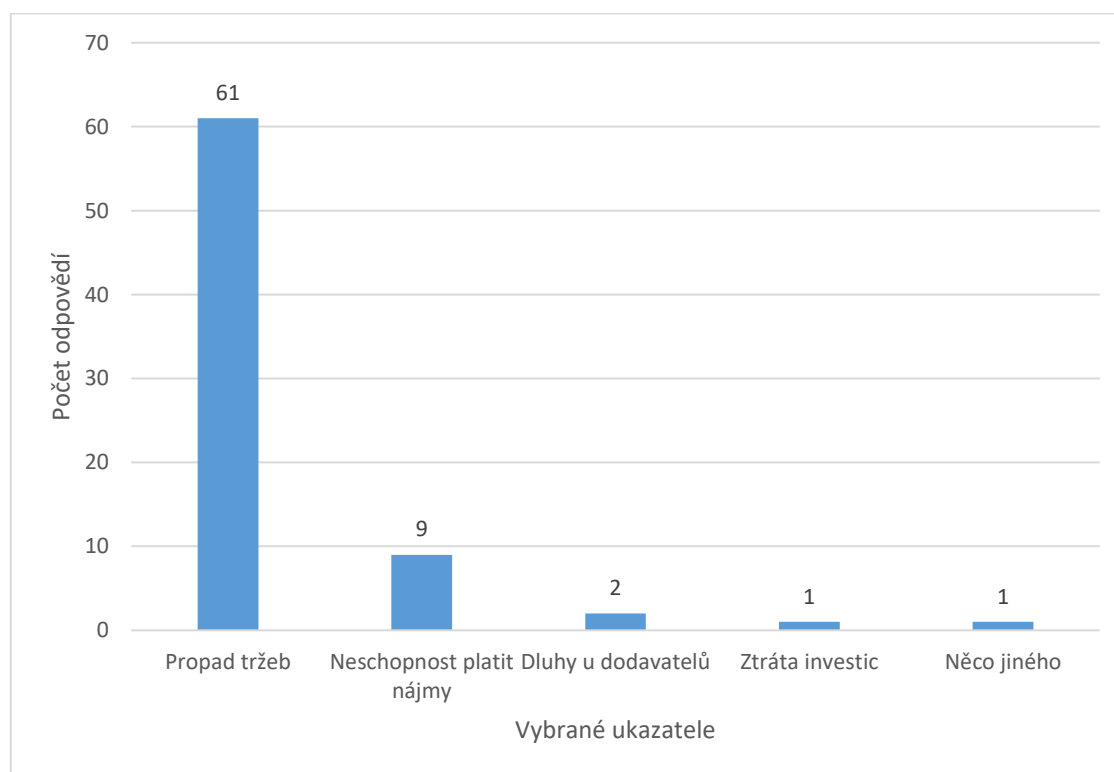
Tab. 7: Vliv pandemie na finanční situaci podniků

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
ANO	61	96,8
NE	2	3,2

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

9. Jaké konkrétní finanční obtíže jste zažili v důsledku pandemie covid-19?

V rámci této otázky, na niž odpovědělo 61 respondentů, kteří v předešlé otázce uvedli, že pandemie ovlivnila finanční situaci jejich podniku, bylo možné vybrat více odpovědí. Nejčastěji uváděnou obtíží byl propad tržeb, který zaznamenalo všech 61 respondentů, což představovalo 100 % zúčastněných. Následně 9 respondentů sdělilo, že se potýkali s neschopností platit nájem, přičemž tato obtíž byla nejčastěji identifikována ve stravovacím sektoru, a to konkrétně u 6 stravovacích zařízení a 3 ubytovacích zařízení. Dva respondenti uvedli, že měli problémy s dluhy u dodavatelů, zatímco 1 respondent ztratil investice. Jedna odpověď naznačovala jiné finanční obtíže, které nebyly blíže specifikovány. Tyto výsledky jasně ukazují na rozmanitost finančních výzev, kterým čelily podniky v důsledku pandemických událostí.

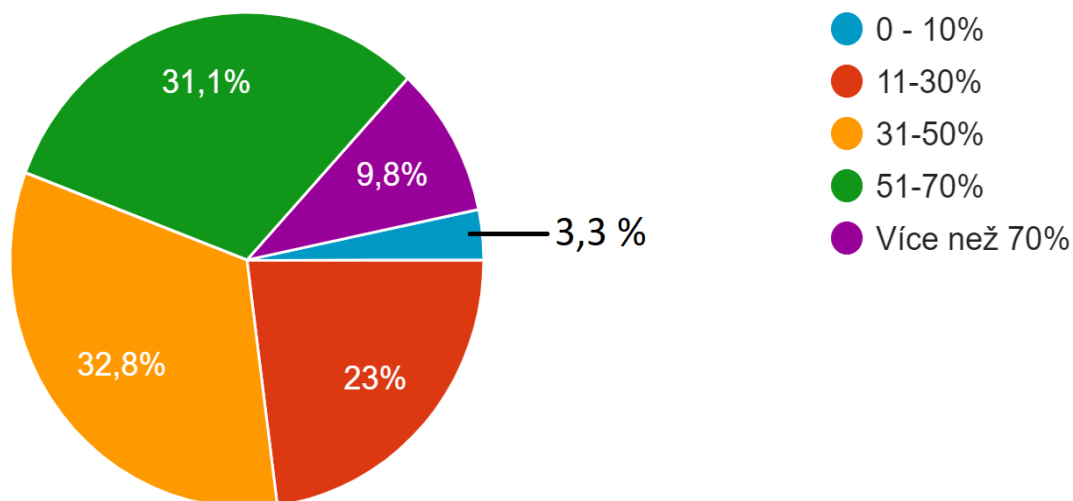

Obr. 8: Konkrétní finanční obtíže podniků

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

10. Jaký byl průměrný procentuální pokles tržeb ve Vašem podniku během roku 2020 v porovnání s předchozím rokem 2019?

Otázka týkající se průměrného propadu tržeb má klíčový význam při posuzování dopadů pandemie a jejích následků na podnikatelskou činnost. Většina respondentů, konkrétně 20 z nich, uvedlo, že jejich podnik zažil pokles tržeb v rozmezí 31-50 % ve srovnání s rokem 2019. Dalších 19 respondentů uvádí ještě větší propad v rozsahu 51-70 %. Nižší úbytek tržeb v řádech 11-30 % a 0-10 % odpovídá příslušně 14 a 2 respondentům. Skupina tvořená 6 respondenty hlásila výjimečně vysoký pokles tržeb, který přesahoval 70 %. Po podrobném zkoumání autor zjistil, že v této skupině byli 2 respondenti z kategorie stravovacích služeb a 4 respondenti ze sektoru ubytovacích služeb. Všichni nejen, že sdíleli vysoký propad tržeb, ale také působí na místním trhu v podobném období, a to v rozmezí od 3 do 6 let. Je nezbytné podotknout, že skupina 0–10 % nemusela nutně zaznamenat ztrátu, ale mohla zažít i pozitivní obrát.

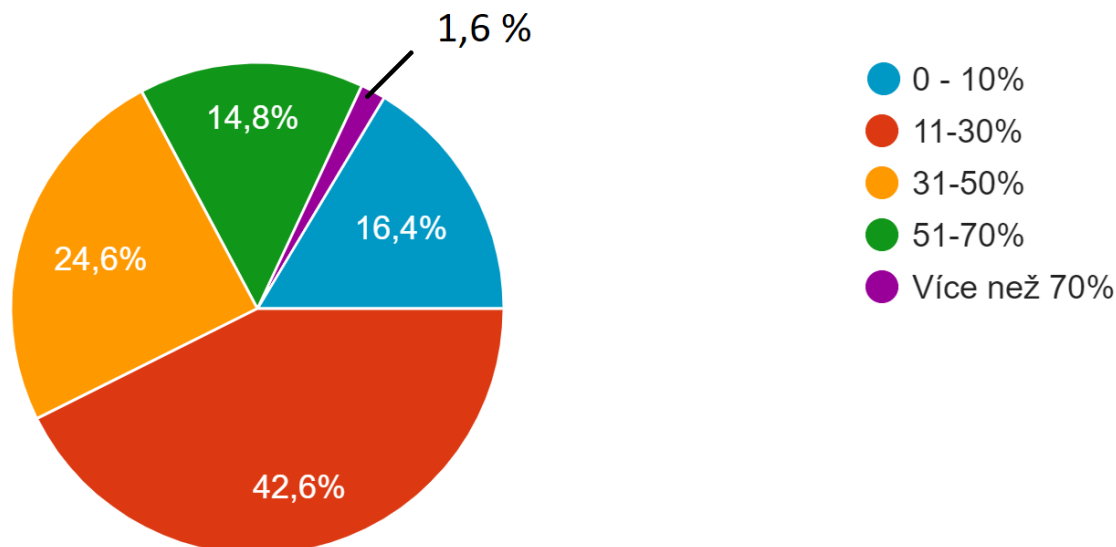

Obr. 9: Průměrný procentuální propad tržeb v průběhu roku 2020

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

11. Jaký byl průměrný propad tržeb ve Vašem podniku v průběhu roku 2021? (ve srovnání s rokem 2019)?

V porovnání s rokem 2020 (viz Obr. 9) lze pozorovat výrazné zlepšení ve vývoji tržeb. Největší skupinu respondentů tvořilo 26 podniků, kteří hlásili pokles tržeb v rozmezí 11-30 % (viz Obr. 10). Výrazný posun v porovnání s předchozím rokem byl dále patrný zejména ve skupině 0-10 %, kde se počet respondentů zvýšil ze 2 na 10. Průměrný procentuální propad tržeb v rozmezí 31-50 % hlásilo 15 subjektů, což představuje o 5 méně než v roce 2020. Třetí největší skupina spadla do kategorie 51-70 %, kde se nacházelo 9 respondentů, oproti předešlým 14. Devět respondentů hlásilo výraznější pokles v rozmezí 51-70 %. Jeden respondent, konkrétně ubytovací zařízení, vykazoval extrémní pokles tržeb přesahujících 70 %, zatímco v roce 2020 to bylo 6 respondentů.

Obr. 10: Průměrný procentuální propad tržeb v průběhu roku 2021

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

12. Byli jste nuceni propouštět zaměstnance v důsledku pandemie covid-19?

Otázka týkající se propouštění zaměstnanců v důsledku pandemie obdržela 63 odpovědí od respondentů (viz Tab. 7). Z této skupiny 15 respondentů (23,8 %) potvrdilo, že byli nuceni provádět propouštění zaměstnanců. Naopak 48 respondentů (76,2 %) uvedlo, že k propouštění nedošlo. Tato odpověď naznačuje, že většina podniků se snažila udržet své zaměstnance i v obtížných dobách pandemie. Stojí za povšimnutí, že mnohé firmy mohly být motivovány státními kompenzacemi, což mělo vliv na udržení pracovníků.

Tab. 8: Vliv pandemie na propouštění zaměstnanců

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Ano	15	23,8
Ne	48	76,2

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

13. Kolik zaměstnanců jste propustili v důsledku pandemie covid-19?

Získané výsledky ukázaly, že respondenti, kteří byli nuceni provést propouštění zaměstnanců v důsledku pandemie, propustili v průměru 2,8 osoby. Po podrobném zkoumání autor zjistil, že v této skupině bylo 7 stravovacích a 8 ubytovacích zařízení. Výsledky dále odhalily, že většina subjektů (13), kteří byli nuceni propouštět zaměstnance během pandemie, spadala do rozmezí 3-6 let působení na místním trhu. Další 2 podniky se nacházely v kategorii 6-10 let. Zajímavým zjištěním bylo, že žádný z dotazovaných podniků, který působí na místním trhu více než 10 let, neprovedl propouštění zaměstnanců v průběhu pandemie. Toto naznačuje, že delší doba působení na trhu mohla poskytnout těmto podnikům větší stabilitu a schopnost efektivně

reagovat na krizové situace. Jednotlivé počty propuštěných osob během pandemie z hlediska území označuje tabulka 9.

Tab. 9: Počet propuštěných osob dle území (2020-2021)

území	počet propuštěných zaměstnanců
Třebíč a okolí	6
Moravské Budějovice a okolí	2
Jaroměřice nad Rokytnou a okolí	1
Jemnice a okolí	2
Náměšť nad Oslavou a okolí	3
Okříšky a okolí	1

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

2.5.3 Využití státních kompenzací

V následující části dotazníku autor zkoumal, zda vybrané podniky využily státní finanční podporu prostřednictvím dostupných dotačních titulů.

14. Využili jste některé státní kompenzace během pandemie covid-19?

V oblasti využívání státních kompenzací během pandemie bylo zjištěno, že většina respondentů, konkrétně 61,9 % (39 respondentů), využila některý z dostupných dotačních titulů. Naopak 38,1 % (24 respondentů) se rozhodlo tuto formu státní finanční podpory nevyužít. Tato data naznačují, že více než polovina podniků v rámci výzkumného vzorku hledala pomoc ve formě státních kompenzací během obtížného období pandemie.

Z výsledků průzkumu je pravděpodobné, že někteří z 24 respondentů, kteří nevyužili státní kompenzace během pandemie, nesplňovali podmínky pro získání této formy podpory. Důvody nevyužití mohou být různorodé a záviset na individuálních okolnostech každého podniku. Je důležité podotknout, že z této skupiny 24 respondentů patří 8 k kulturním zařízením a 6 k informačním centrům. Tento fakt může být ovlivněn tím, že tyto instituce jsou často financovány z veřejných rozpočtů, což může ovlivnit jejich možnost využít státní kompenzace.

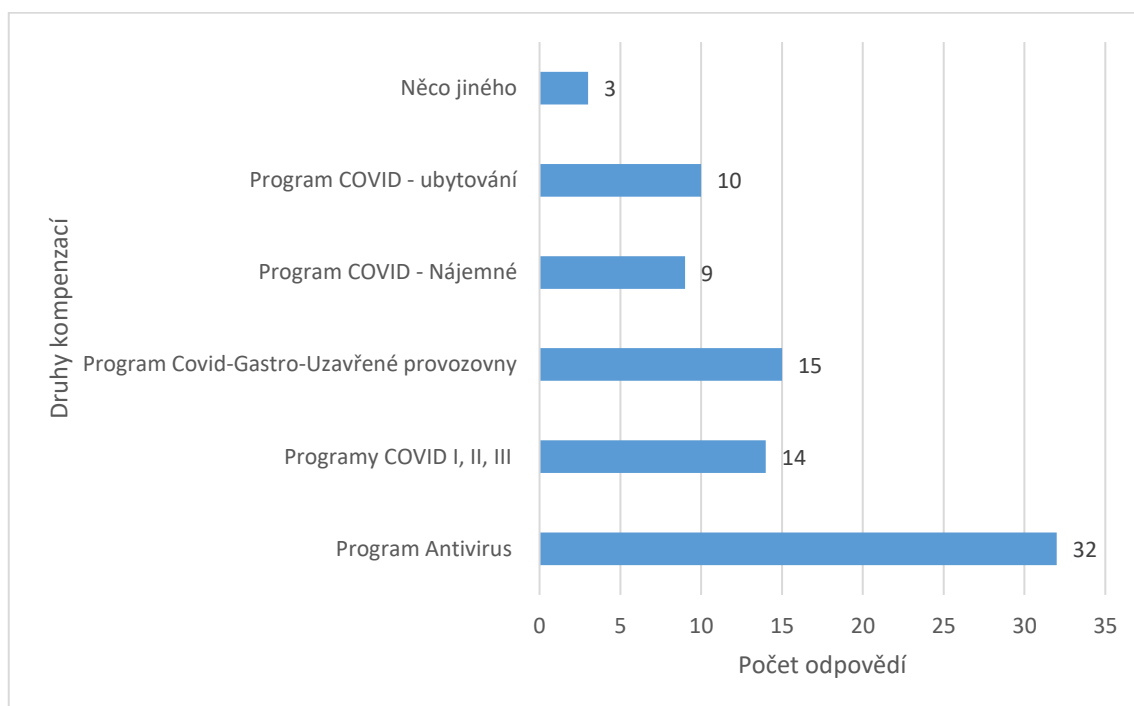
Tab. 10: Využití státních kompenzací během pandemie

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Ano	39	61,9
Ne	24	38,1

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

15. Jaké konkrétní kompenzace jste využili?

Respondenti v průzkumu využili různé státní kompenzační programy během pandemie. U této otázky byla možnost více odpovědí. Nejvíce, konkrétně 32 respondentů, využilo program Antivirus, který byl zaměřen na udržení zaměstnanosti. Programy COVID I, II, III uplatnilo 14 respondentů, zatímco 15 respondentů využilo program Covid-Gastro-Uzavřené provozovny. Devět respondentů využilo program COVID – Nájemné a 10 respondentů uplatnilo program COVID – Ubytování. Tři respondenti zvolili možnost Něco jiného, což naznačuje, že někteří mohli využít jiné specifické kompenzační programy nebo opatření poskytovaná vládou.

Obr. 11: Využití státních kompenzací

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

2.5.4 Inovace

V následující části dotazníku autor zkoumal, zda se vybrané podniky v průběhu pandemie rozhodly přijmout nějaké inovativní postupy jako odpověď na vliv pandemie

16. Zavedli jste inovace ve svém podniku během pandemie covid-19?

Z výsledků vyplývá (viz. tab. 11), že 31,7 % respondentů, což představuje 20 subjektů, potvrdilo, že ve svém podniku skutečně zavedli inovace jako reakci na vliv pandemických podmínek. Naopak 68,3 % respondentů, což je 43 subjektů, uvedlo, že jejich podnik během pandemie žádné inovace nezaváděl. Tato data poskytují pohled na to, jaké množství podniků přistoupilo k inovačním opatřením jako odpověď na výzvy, které s sebou přinesla pandemie.

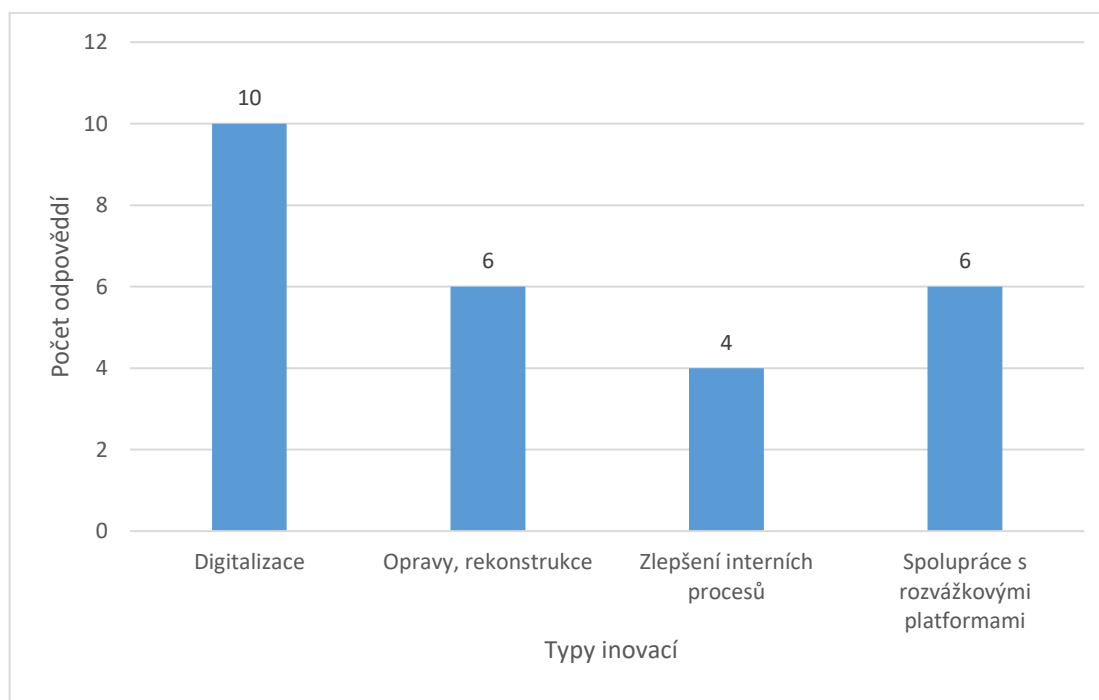
Tab. 11: Zavedení počtu inovací během pandemie covid-19

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Ano	20	31,7
Ne	43	68,3

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

17. Jaké inovace jste zavedli?

Respondenti u této otázky mohli vybrat více odpovědí. Respondenti zaznamenali různé typy inovací, které byly implementovány s cílem přizpůsobit se novým podmínkám. Digitalizace byla preferovanou inovací pro 10 respondentů, což naznačuje přechod k moderním technologiím a digitálním řešením. Dalších 6 respondentů se zaměřilo na opravy a rekonstrukce. Zlepšení interních procesů bylo zvoleno 4 respondenty, což svědčí o snaze optimalizovat pracovní postupy. Spolupráce s rozvážkovými platformami byla také významnou inovací pro 6 respondentů, což indikuje snahu rozšířit dostupnost produktů nebo služeb prostřednictvím moderních distribučních kanálů.

Obr. 12 Typy zavedených inovací

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

2.6 Cestovní agentura rozhovor

V následující části bakalářské práce autor provedl rozhovor s provozní ředitelkou cestovní agentury Zájeddy.cz, Ing. Kateřinou Slavíkovou. Cestovní agentura Zájeddy.cz sídlí v Třebíči a je zavedeným hráčem na českém trhu, působícím již přes 23 let. S dlouholetým závazkem a zkušenostmi v oboru si tato společnost vybudovala pevné postavení mezi cestovními agenturami. V rámci autorova rozhovoru s paní Ing. Kateřinou Slavíkovou se zaměřili na diskusi o dopadech pandemie na tuto společnost. Paní Ing. Slavíková sdílela své poznatky a postřehy ohledně výzev, se kterými se jejich firma v období pandemie potýkala, a jak se snažila přizpůsobit novým podmínkám na cestovním trhu. Řešili se následující otázky:

- Jaký měl dopad pandemie covid-19 na cestovní agenturu?
- Musela cestovní agentura v důsledku pandemie covid-19 propouštět zaměstnance?
- Jakým způsobem bylo řešeno odměňování zaměstnanců, kteří v období pandemie nemohli prodávat zájezdy?
- Jaké kompenzační programy využila cestovní agentura?

Autor se dozvěděl, že největší výzvou, které cestovní agentura Zájeddy.cz čelila v průběhu pandemie, bylo rozhodování, jak co nejefektivněji reagovat na bezprecedentní situaci. Okamžik, kdy média zveřejnila zprávu o uzavření hranic, představoval pro firmu klíčový moment, který vyžadoval rychlé a moudré rozhodnutí. Prvním krokem, který provedli, bylo zrušení všech vedlejších poboček, konkrétně uzavření poboček v Praze, Ostravě, Brně, Senici a Bratislavě. S uzavřením poboček bylo spojeno bolestivé rozhodnutí o propuštění zaměstnanců. V průběhu let 2020 až 2021 bylo nutné propustit přibližně třetinu zaměstnanců, což představovalo zhruba 40 lidí. Zároveň bylo rozhodnuto ponechat pouze hlavní sídlo v Třebíči.

Další výzvou, se kterou se museli vypořádat, byla situace, kdy kvůli předchozímu silnému prodeji na First Minute měli v prodaných zájezdech tisíce klientů, jejichž plány na dovolenou byly narušeny následkem pandemie. Zaměstnanci se tak místo běžného prodeje zájezdů ocitli ve spirále stovky hovorů a emailů denně od vyděšených klientů, což představovalo tisíce dotazů týkajících se řešení této složité situace.

Vzhledem k tomu, že prodeje téměř úplně ustaly, bylo nezbytné přehodnotit systém odměňování zaměstnanců. Ekonomický dopad byl pro cestovní agenturu tak zásadní, že několik měsíců generovala pouze náklady. Řešením této ekonomické krize se stala mobilizace rezerv a využití nového poskytnutého úvěru. Co se týče státních kompenzací, tak byly využity následující dotační programy:

- program Antivirus,
- program Covid Nájemné,
- program pro cestovní agentury.

Přepis rozhovoru, včetně informativního souhlasu k poskytnutí rozhovoru se nachází v příloze 2 a 3.

2.7 Diskuse

Cílem bakalářské práce je zmapování a zhodnocení dopadů pandemie covid-19 na vybrané podniky působící v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč.

Výsledky této studie jasně ukázaly že pandemie COVID-19 měla výrazný negativní dopad na podniky v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč. Téměř všichni respondenti (96,8 %) zaznamenali negativní vliv na svoji činnost, což podtrhuje závažnost situace a rozsah dopadů pandemie na místní podniky. Pouze 2 respondenti z řad kulturních zařízení a informačních center nezaznamenali na svoji činnost žádný vliv pandemie.

Hlavním dopadem, kterým se podniky v daném období (2020-2021) potýkaly, byl propad tržeb. Všechny subjekty zúčastněného vzorku (96,8 %) identifikovaly tuto obtíž. Následně byla nejčastěji uváděnou obtíží neschopnost platit nájem, přičemž tato situace byla nejvíce patrná ve stravovacím sektoru, kde 6 z 9 respondentů pocházelo z tohoto odvětví, zbytek pocházel z kategorie ubytovacích zařízení. Dluhy u dodavatelů byly identifikovány 2 respondenty. Jednalo se o 1 respondenta z kategorie stravovacích zařízení a 1 aktéra z ubytovacích zařízení.

Po hlubší analýze lze konstatovat, že největší dopad na tržby zažili respondenti v roce 2020. Tomu nasvědčují i sekundární data, kdy došlo k 20 % meziročnímu poklesu počtu návštěv v hromadných ubytovacích zařízení v okrese Třebíč. V roce 2021 lze pozorovat výrazné zlepšení jak ve vývoji tržeb, tak i v počtu návštěv v hromadných ubytovacích zařízení, a to nejen na regionální úrovni, ale také i na celostátní.

V oblasti zaměstnanosti se ukázalo, že některé podniky byly nuceny přistoupit k nepříjemnému kroku propouštění zaměstnanců, přičemž průměrný počet propuštěných osob nečinil víc než 3. Tato složitá situace jasně ukazuje na obtíže, kterým čelilo celkem 15 respondentů

Při podrobnějším zkoumání délky působení podniků na trhu se objevuje zajímavý vývoj. Respondenti s více než desetiletým působením na místním trhu dokázali udržet zaměstnanost bez potřeby provádět propouštění zaměstnanců v průběhu pandemie. Tato skupina pravděpodobně využila své stabilní pozice k úspěšnému čelení výzvám bez nutnosti redukovat počet zaměstnanců.

Naopak největší dynamiku v propouštění zaměstnanců prokázala skupina respondentů s délkou působení v rozmezí 3-6 let. Celkem 13 subjektů, které spadaly do tohoto časového rámce, bylo nuceno k tomuto kroku během pandemie. Zajímavým faktem bylo i zaznamenání nejvyšší míry propouštění v oblasti Třebíče a okolí, což lze přičíst jejímu statutu okresního města.

V oblasti státní podpory se přibližně 62 % respondentů uchýlilo k využití státních finančních kompenzací, přičemž nejčastěji využívaným programem byl Antivirus. Zbývajících 38 % respondentů tuto možnost nevyužilo, pravděpodobně z důvodu nesplnění podmínek. Je důležité podotknout, že většina respondentů této skupiny byla tvořena z řad kulturních zařízení a informačních center. Tento fakt může být ovlivněn tím, že tyto instituce jsou často financovány z veřejných rozpočtů, což může ovlivnit jejich možnost využít státní kompenzace.

V rámci zkoumání dopadů pandemie na vybrané podniky byly identifikovány i pozitivní aspekty. Z celkového počtu respondentů odpovídajících na otázku o inovacích (31,7 %) byla digitalizace nejčastěji volenou inovací, k níž se přiklonila polovina dotazovaných. Tato skutečnost svědčí

o tendenci podniků přizpůsobovat se moderním technologiím a digitálním řešením v reakci na nově vzniklé výzvy. Další část respondentů zvolila inovace ve formě oprav a rekonstrukcí, což naznačuje, že některé podniky využily pandemické situace k dobrovolnému zlepšení své infrastruktury a odstranění dlouhodobých nedostatků. Spolupráce s rozvážkovými platformami byla také významnou inovací pro část respondentů, což mohlo signalizovat snahu o rozšíření dostupnosti produktů nebo služeb prostřednictvím moderních distribučních kanálů.

Závěr

V rámci této bakalářské práce se autor zaměřil na zmapování a zhodnocení dopadů pandemie covid-19 na vybrané podniky působící v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč. Získaná data poskytují pohled na vybrané ukazatele, u kterých lze sledovat dopady pandemie, zejména v oblasti poptávky, tržeb a zaměstnanosti.

Pandemie covid-19 nešetřila žádné odvětví podnikání, nicméně ubytovací sektor se jeví jako jedno z nejtvrději postižených. Zástupci tohoto odvětví vynikli jak v dramatickém poklesu tržeb, tak i v počtu propouštěných zaměstnanců. Tato skutečnost je podložena i sekundárními daty, která ukazují téměř 20 % propad v počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2020 v okrese Třebíč.

Analýza získaných poznatků jednoznačně dokumentuje, že drtivá většina oslovených subjektů vnímala výrazně nepříznivé dopady pandemie na svoji činnost. Hlavním dopadem, kterým se podniky v daném období potýkaly, byl propad tržeb. Všechny subjekty zúčastněného vzorku (96,8 %) identifikovaly tuto obtíž.

Z výsledků studie je evidentní, že vybrané podniky působící v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč utrpěly značné ekonomické ztráty v důsledku pandemie covid-19, což podtrhuje závažnost vzniklé situace, které místní podniky musely čelit.

Přínos této práce spočívá v poskytnutí pohledu o dopadech pandemie na vybrané podniky v oblasti cestovního ruchu v Okrese Třebíč. Autor analyzoval relevantní ukazatele, včetně délky působení na trhu, což umožnilo lépe porozumět chování podniků v závislosti na jejich zkušenostech. Z toho vyplynulo, že delší doba působení na trhu mohla poskytnout těmto podnikům větší stabilitu a schopnost efektivně reagovat na krizové situace.

Využitelnost dosažených výsledků spočívá v tom, že mohou sloužit jako podklad pro další studie a analýzy v oblasti cestovního ruchu v době pandemie. Získaná data mohou být také cenná pro místní podnikatelské komunity, orgány veřejné správy a další zainteresované subjekty při přijímání opatření a rozhodování v oblasti podpory cestovního ruchu.

Další zajímavou oblastí zkoumání by mohly být konkrétní strategie, které umožnily určitým podnikům úspěšněji zvládat dopady pandemie. Tato analýza by mohla odhalit klíčové faktory a strategie, které vedly k úspěšnému překonání výzev, a tyto poznatky by mohly posloužit jako inspirace pro ostatní podniky v podobných situacích.

Seznam použité literatury

- Business info. COVID – ubytování: Dotační program pro provozovatele ubytovacích zařízení už funguje. Online. Businessinfo.cz. [online] 2020 [cit. 2023-11-27]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/covid-ubytovani-stat-spustil-dotacni-program-pro-provozovatele-ubytovacich-zarizeni/>.
- KOMENDA, V. BULHART, M. KAROLYI, J. JARKOVSKÝ, J. MUŽÍK a kol. Complex Reporting of the COVID-19 Epidemic in the Czech Republic: Use of an Interactive Web-Based App in Practice. JMIR Publications [online]. 2020 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://www.jmir.org/2020/5/e19367/>
- BARTONÍČEK, Radek, VALÁŠEK L., CHRIPÁK D., KROPÁČEK J., KAŠPAR M. a kol. Anatomie selhání: Dva roky covidu v Česku. *Aktuálně.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>
- BERANOVÁ, Klára. *Nic se nerozvolní ani na Velikonoce, tvrdá opatření budou dál*. Novinky.cz [online]. 2021 [cit. 2023-11-27]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-nic-se-nerozvolni-ani-na-velikonoce-tvrda-opatreni-budou-dal-40354018>.
- BOUZARI, Mona; DZHUMALIEVA, Sabina a NURMAMATOVA, Elina. *Tourism during Covid-19 Pandemic: Current States and Perspectives*. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2020. ISBN 978-620-3-92571-5.
- CECHL, Pavel. Protiepidemický systém (PES) a uvolnění režimu. *Deník.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/poradna-deniku-protiepidemicky-system-pes-a-uvolneni-rezimu-20201118.html>
- Česká spořitelna. Úvěr se zárukou COVID II pro malé a střední firmy. *Csas.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/firmy/podnikani-covid/uver-cmzrb-covid-ii>
- Česká správa sociálního zabezpečení. Firmy do 50 zaměstnanců si mohou snížit vyměřovací základ, přehledy o výši pojistného se podávají výhradně elektronicky. *Cssz.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/firmy-do-50-zamestnancu-si-mohou-snit-vymerovaci-zaklad-prehledy-o-vysi-pojistneho-se-podavaji-vyhradne-elektronicky>
- Český statistický úřad. Charakteristika okresu Třebíč. *czso.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_okresu_trebic
- ČSÚ Veřejná databáze. *Vdb.czso.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30838>
- iDnes. Milion respirátorů už dorazil. *Idnes.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/koronavirus-letadlo-respiratory-cina-nakaza-covid-19.A200320_073935_domaci_remy
- DLUBALOVÁ, Klára. Ústřední krizový štáb: povinné očkování pro vybrané profese a občany nad 60 let. *Mvcr.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ustredni-krizovy-stab-povinne-ockovani-pro-vybrane-profese-a-obcany-nad-60-let.aspx>

- FIALA, Adam a Jakub CHODIL. *Nouzový stav. Vláda zakázala akce s více než 30 lidmi, omezí se provoz restaurací po osmé večer*. Online. T24.ceskatelevize.cz. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3061328-zive-brifink-po-mimoradnem-zasedani-vlady-kvuli-koronaviru>. [cit. 2023-11-27].
- HUDSON, Simon. *Covid-19 and Travel impacts, Responses and Outcomes*. Goodfellow Publishers Limited, 2020. ISBN 978-1-911635-71-0
- INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: (základy)*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1569-4.
- iRozhlas. Veřejná podpora pro cestovní kanceláře. *Irozhlas.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/covid-cestovni-kancelare-financni-podpora-ministerstvo-pro-mistni-rozvoj_2101182123_kro
- JADRNÁ, Jana. COVID 2022: Delta vystřídal omikron. Nejhorší byla situace v únoru, potom začal koronavirus ustupovat. *Irozhlas.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-2022-covid-19-omikron-delta_2212300500_ako
- KOEZELKA, Petr a Miroslav HOMOLA., *Vláda zakázala vánoční trhy*. Novinky.cz [online]. 2021 [cit. 2023-11-27] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-vlada-zakazala-vanocni-trhy-40379190>.
- KOMENDA, Milan., PANOŠKA P., BULHART V., ŽOFKA J., BRAUNER T. a kol. COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. Onemocnění aktuálně [online] 2020 [cit. 23.11.2023]. Dostupné z <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/pes>
- KOMENDA, Milan., PANOŠKA P., BULHART V., ŽOFKA J., BRAUNER T. a kol. COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. Onemocnění aktuálně [online] 2023 [cit. 07.12.2023]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>.
- Hotlinka. Koronavirus v Česku. *Hotlinka.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://hotlinka.cz/protiepidemicky-system-pes/>
- KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. Praha: Grada, 2006. Expert (Grada). ISBN isbn80-247-0966-x.
- KUČERA, Petr. Pomoc pro průvodce a cestovky. Takhle bude vypadat [online]. 2020 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/podnikani/421214-pomoc-pro-pruvodce-a-cestovky-takhle-bude-vypadat>
- KUČEROVÁ, Dagmar. Vláda schválila program Antivirus. Spouští se 1. dubna a není to apríl *Podnikatel.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/vlada-schvalila-program-antivirus-spousti-se-1-dubna/>
- Lidové noviny. Vláda aktivovala Ústřední krizový štáb. *Lidovky.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/vlada-aktivovala-ustredni-krizovy-stab-povede-ho-prymula.A200315_232323_In_domov_ele
- Lidové noviny. Začala uzávěra okresů Cheb, Sokolov a Trutnov, střeží je stovky policistů. Platí ale výjimky. *Lidovky.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z:

https://www.lidovky.cz/domov/okresy-cheb-sokolov-a-trutnov-se-uzaviraji-strezi-je-stovky-policistu-plati-ale-vyjimky.A210212_061759_In_domov_vag

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Archiv – V úterý 31. 3. 2020 vláda schválila návrh na úpravu programu Antivirus. *Mpsv.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/antivirus-archiv>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ochrana zaměstnanosti Antivirus – podpora zaměstnanosti. *Mpsv.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/antivirus>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Krizový akční plán cestovního ruchu v České republice 2020-2021 [online]. 2020c [cit. 2021-04-20]. Dostupné na internetu: <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/pro-profesionaly/koncepce-strategie/krizovy-akcni-plan-cestovniho-ruchu-2020-2021>

Ministerstvo pro místní rozvoj. COVID – Cestovní agentury. *Mmr.gov.cz* [online]. 2020b [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/covid-prehled-programu/covid-podpora-cestovniho-ruchu/covid-%e2%80%93-cestovni-agentury>

Ministerstvo pro místní rozvoj. COVID – Cestovní kanceláře. *Mmr.gov.cz* [online]. 2020b [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/covid-prehled-programu/covid-podpora-cestovniho-ruchu/covid-%e2%80%93-cestovni-kancelare-ii>

Ministerstvo pro místní rozvoj. COVID-PODPORA CESTOVNÍHO RUCHU. *Mmr.gov.cz* [online]. 2020a [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/covid-prehled-programu/covid-podpora-cestovniho-ruchu/covid-%e2%80%93-cestovni-kancelare-ii>

Ministerstvo pro místní rozvoj. Klára Dostálová představila Krizový akční plán cestovního ruchu. *Mmr.gov.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/ostatni/web/novinky/klara-dostalova-predstavila-krizovy-akcni-plan-ces>

Ministerstvo průmyslu a obchodu ARCHIV: Výzva k programu COVID – Nájemné. *Mpo.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/kopie-1-vyzva-k-programu-covid- -najemne--257378/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Program COVID – Gastro – Uzavřené provozovny. *Mpo.cz* [online]. 2021b [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/informace-o-koronavirus/program-covid- -gastro- -uzavrene-provozovny--258742/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Program COVID – Nájemné. *Mpo.cz* [online]. 2021a [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/covid-19-najemne--255305/#_V%C3%BDzva_3

Ministerstvo vnitra. Vláda na tři týdny zakázala pohyb mezi okresy. Omezení má zabránit šíření agresivních mutací koronaviru. *Mvcr.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-na-tri-tydny-zakazala-pohyb-mez-okresy-omezeni-ma-zabranit-sireni-agresivnich-mutaci-koronaviru.aspx>

- MORÁVEK, Daniel. Chcete jako průvodce dotaci 50 tisíc? Musíte poskytnout své služby školám. *Podnikatel.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/cestovky-agentury-a-pruvodci-uz-mohou-zadat-o-dotaci/>
- Národní rozvojová banka. COVID III poběží až do června 2021 a bude ho možné využít i na investice. *Nrb.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://www.nrb.cz/covid-iii-pobezi-az-do-cervna-2021-a-bude-ho-mozne-vyuzit-i-na-investice/>
- Národní rozvojová banka. Vláda schválila Úvěr COVID – bezúročné úvěry pro firmy zasažené koronavirem. [online]. 2020 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.nrb.cz/vlada-schvalila-uver-covid-bezurocne-financovani-pro-podnikatele-zasazene-koronavirem/>
- KAŠPAR, Mirko a Pavel ŠVEC. Poslední opatření proti covidu skončila, respirátory už nejsou nikde povinné. *Aktualne.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/platna-nova-opatreni-covid-koronavirus/r~efe8232e0d2711eba6f6ac1f6b220ee8/>
- ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. V Praze: Idea servis, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5.
- Oxford economics. Travel and tourism companies [online]. 2021 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.oxfordeconomics.com/industry/travel-and-tourism/>
- PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-658-7.
- PESTLE Analysis of the Tourism Industry. *pestleanalysis* [online]. 2019 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://pestleanalysis.com/pestle-analysis-of-tourism/>
- POSPÍŠILOVÁ, Eva. Nákup roušek za miliardu. Asijské prodejce prověřujeme, říká šéf nákupčích. *Idnes.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/koronavirus-covid-19-rouska-nakup-nakupni-tym-ministerstvo-zdravotnictvi.A200319_143541_domaci_maka
- RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management. Ostrava: 2009. ISBN 978-80-7418-028-6.
- RYGLOVÁ, Kateřina; BURIAN, Michal a VAJČNEROVÁ, Ida. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN isbn978-80-247-403-93.
- SLABÁ, Jitka. Vládní boj proti pandemii: přehled opatření vydaných v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 v Česku v letech 2020 a 2021. *Demografie* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022, 64(2), 175–196 [cit. 2023-11-26]. ISSN 1805-2991. Dostupné z: <https://doi.org/10.54694/dem.0303>
- Hospodářská komora. Sledujte vývoj událostí den po dni. *Komora.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/sledujte-vyvoj-udalosti-z-predeslych-dnu/>
- SOUČKOVÁ, Lada. Obří Ruslan s miliony roušek a respirátorů dosedl v Pardubicích. *Pardubicky.denik.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/koronavirus-obri-ruslan-rouscky-respiratory-material-pardubice-20200321.html

- Státní fond podpory investic. Příjem žádostí o poskytnutí dotace pro dotační titul COVID – Ubytování II – HUZ byl ukončen. *Sfpi.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-27]. Dostupné z: <https://sfpi.cz/covid-ubytovani/>
- Státní zdravotní ústav, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. COVID-19: úvod, inkubační doba, původce a sezónnost onemocnění. *Nzip.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/447-covid-19-zakladni-informace>
- Státní zdravotní ústav. COVID-19: příznaky onemocnění. *Nzip.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/1065-covid-19-priznaky-onemocneni>
- SVOBODA, Luděk, Člověk, nebo netopýři – kdo může za šíření onemocnění covid-19? *Avcr.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/biologicko-ekologicke-vedy/Clovek-nebo-netopyri-kdo-muze-za-sireni-onemocneni-COVID-19/>
- SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. *Specifické formy cestovního ruchu*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013. ISBN 978-80-7372-927-1.
- ŠINDLEROVÁ, Denisa. Lidé mohou na bezplatný test na covid každé tři dny. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3261326-rizikove-skore-je-treti-den-na-68-bodech-vlada-bude-jednat-o-dalsim-zprisoovani>
- TAHAL, Radek. *Marketingový výzkum: postupy, metody, trendy*. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0206-8.
- Visit Třebíč. Třebíčské památky. *visittrebic.eu* [online]. 2020 [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://www.visittrebic.eu/pamatky/>
- YSTOUPIL, Jiří a ŠAUER, Martin. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-340-7.
- World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19) [online]. 2021 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.
- Životní prostředí Třebíč, HYDROLOGIE TŘEBÍČSKA. *Životní prostředí Třebíč* [online]. 2018 [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://zivpro.trebic.cz/hydrologie-trebicska/>

Přílohy

Příloha 1 Dotazník

DOPADY PANDEMIE COVID-19 NA ODVĚTVÍ CESTOVNÍHO RUCHU V OKRESE TŘEBÍČ

Dobrý den,

jmenuji se David Dohnal a jsem studentem Vysoké školy polytechnické v Jihlavě. V rámci mé bakalářské práce bych rád zařadil Váš podnik do mého výzkumu, který se zaměřuje na dopady pandemie na odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč. Byl bych velmi vděčný, kdybyste mi mohl/a poskytnout odpovědi na následující otázky. Jedná se o zcela anonymní výzkum.

1. Vyberte o jaký typ podniku se jedná *

- ☐ Ubytovací zařízení
- ☐ Stravovací zařízení
- ☐ Informační centrum
- ☐ Kulturní zařízení (zámek, muzeum, galerie, knihovna)

2. Vyberte do jaké části okresu spadáte *

- ☐ Třebíč a okolí
- ☐ Jaroměřice a okolí
- ☐ Náměšť nad Oslavou a okolí
- ☐ Jemnice a okolí
- ☐ Moravské Budějovice a okolí
- ☐ Okříšky a okolí

3. Jak dlouho provozujete Váš podnik? *

- ☐ méně než 3 roky
- ☐ 3-6 let
- ☐ 6-10 let
- ☐ více než 10 let

4. Jaký byl celkový vliv pandemie na Váš podnik?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

velmi pozitivní ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ velmi negativní

5. Jakému hlavnímu problému čelil Váš podnik v důsledku pandemie covid-19?

- ☐ Provozní problémy
- ☐ Pokles klientů
- ☐ Snížení příjmu
- ☐ Výpadek zaměstnanců (nemocní zaměstnanci)
- ☐ Jiné: _____

6. Změnila se poptávka po vašich produktech nebo službách během pandemie? *

- ☐ Klesla výrazně
- ☐ Klesla mírně
- ☐ Zůstala stejná
- ☐ Vzrostla mírně
- ☐ Vzrostla výrazně

7. Jak jste reagovali na eventuální výkyvy v poptávce po vašich produktech nebo službách? *

(můžete vybrat více možností)

- ☐ Průběžná aktualizace nabídky
- ☐ Omezení nákladů na minimum
- ☐ Snižování cen
- ☐ Vytvoření speciálních nabídek
- ☐ Dočasné uzavření podniku
- ☐ Žádné výrazné fluktuace jsem nepostřehl/a
- ☐ Jiné: _____

8. Ovlivnila pandemie covid-19 finanční situaci Vašeho podniku? *

- ☐ Ano
- ☐ Ne

9. Jaké konkrétní finanční obtíže jste zažili v důsledku pandemie covid-19? *

(můžete vybrat více možností)

- ☐ Propad tržeb
- ☐ Neschopnost platit nájem
- ☐ Dluhy u dodavatelů
- ☐ Ztráta investic
- ☐ Jiné: _____

10. Jaký byl průměrný procentuální pokles tržeb ve Vašem podniku během roku 2020 v porovnání s předchozím rokem 2019? *

- ☐ 0 - 10%
- ☐ 11-30%
- ☐ 31-50%
- ☐ 51-70%
- ☐ Více než 70%

11. Jaký byl průměrný procentuální pokles tržeb ve Vašem podniku během roku 2021 v porovnání s předchozím rokem 2019? *

- ☐ 0 - 10%
- ☐ 11-30%
- ☐ 31-50%
- ☐ 51-70%
- ☐ Více než 70%

12. Byli jste nuceni propouštět zaměstnance v důsledku pandemie? *

- ☐ Ano
- ☐ Ne

13. Kolik zaměstnanců jste propustili v důsledku pandemie covid-19? *

Vaše odpověď

14. Využili jste některé státní kompenzace během pandemie covid-19? *

☐ Ano

☐ Ne

15. Jaké konkrétní kompenzace jste využili? *
(můžete vybrat více možností)

☐ Program Antivirus

☐ Programy COVID I, II,III

☐ Program Covid-Gastro-Uzavřené provozovny

☐ Program COVID - Nájemné

☐ Program COVID - ubytování

☐ Jiné: _____

16. Zavedli jste inovace ve svém podniku během pandemie covid-19? *

☐ Ano

☐ Ne

17. Jaké inovace jste zavedli? *

☐ Digitalizace

☐ Opravy, rekonstrukce

☐ Zlepšení interních procesů

☐ Spolupráce s rozvážkovými platformami

☐ Jiné: _____

Příloha 2 Rozhovor

Jak se projevíly konkrétní výzvy a obtíže, kterým váš podnik musel čelit v důsledku pandemie covidu-19?

- Základní výzvou byla otázka, jak zareagovat na bezprecedentní situaci. V momentě, kdy médií proběhla zpráva, že budou zavřené hranice možná i dva roky, což by pro nás byl likvidační stav, museli jsme rychle reagovat.

A jaký byl váš první krok?

- Prvním krokem bylo zrušení všech našich vedlejších poboček, abychom minimalizovali náklady na nájem a další provozní náklady. Uzavřeli jsme pobočky v Praze, Ostravě, Brně, Senici a Bratislavě. Ponechali jsme si pouze sídlo v Třebíči, kde jsme zmenšili všechna oddělení.

Kolik zaměstnanců jste v důsledku pandemie museli propustit?

- Více než jednu třetinu, což je zhruba 40 zaměstnanců.

Jak jste pokračovali ve své činnosti, když se uzavřeli hranice?

- Naši prodejci se místo prodeje zájezdů věnovali řešení nastalé situace, kdy jsme díky předchozímu silnému prodeji na First Minute, měli prodány tisíce klientů, jejichž dovolené se pandemií rušily či přesouvaly. Řešily se stovky hovorů a emailů denně od vyděšených klientů, tisíce dotazů, jak se bude situace řešit, na což neměl odpověď nikdo. Od momentu kdy byl vydán zákon LEX Voucher byla situace o něco jasnější, vydávali jsme ve spolupráci s CK klientům vouchery na dovolené. Několik měsíců se vše točilo okolo vyřizování dotazů a vydávání voucherů.

Jak jste řešili odměňování zaměstnanců?

- Jelikož se neprodávalo, jen se řešily nepříjemnosti, museli jsme změnit systém odměňování zaměstnanců, nastavit garantovanou mzdu dle jiných podmínek a doufat, že se hranice otevrou. Všichni jsme šli po dobu pandemie samozřejmě se mzdou dolů.

Jak jste řešili ekonomický dopad na Vaši činnost?

- Ekonomický dopad pandemie na naši činnost byl zásadní. Po několik měsíců jsme čelili situaci, kdy naše výnosy nedokázaly pokrýt náklady, což vedlo k celkové ztrátě. V této obtížné situaci jsme byli nuceni čerpat z našich rezervních finančních prostředků. Abychom udrželi stabilitu a likviditu podnikání, bylo také nezbytné vyřídit si úvěr.

Využili jste některé státní kompenzace?

- Ano, po dlouhé době byrokratických formalit se nám podařilo získat státní dotace.

A jaké to byly?

- Získali jsme kompenzace na podporu zaměstnanosti. Dále jsme obdrželi kompenzace specificky vyhrazené pro cestovní agentury a posledním přínosem byla dotace na nájemné.

Přinesla Vám pandemie covid-19 něco pozitivního?

- Ano, pandemie nám přinesla několik pozitivních aspektů. Stmelil se kolektiv a snažili jsme se o co nejčastější komunikaci. Zaměstnance jsme aktivně uklidňovali a podporovali. Největším přínosem bylo zavedení možnosti práce z domova, což bylo v naší firmě do té doby nemyslitelné. Tuto formu práce jsme si ponechali i nadále. Kdo chce, může čas od času pracovat na home office, a dokonce máme celý prodejní tým pracující z domova. Tato změna nám poskytla větší flexibilitu.

Kromě zavedení práce z domova, zavedli jste nějaké inovace?

- Ano, technicky jsme se neomezovali pouze na zřízení možnosti práce na home office, ale snažili jsme se rozvíjet také směrem k našim zákazníkům. Naše úsilí bylo zaměřeno na zjednodušení a urychlení jejich možností nákupu zájezdů, provádění plateb a uzavírání smluv online. Tím jsme zajistili, aby vše probíhalo rychle a jednoduše online, přičemž zákazníkům byla stále k dispozici možnost osobního vyřízení koupě zájezdu.

Příloha 3 Informativní souhlas

Informativní souhlas pro poskytnutí rozhovoru

Já, _____, tímto dobrovolně poskytuji svůj souhlas k účasti na rozhovoru, který bude součástí výzkumu bakalářské práce na téma: Dopady pandemie covid-19 na odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč.

Účel rozhovoru:

Souhlasím s účastí na rozhovoru za účelem poskytnutí informací pro zmapování dopadů pandemie COVID-19 na vybraný podnik působící v oblasti cestovního ruchu.

Zpracování mého jména:

Souhlasím s použitím mého jména pouze pro účely výzkumu a jeho záznamu v bakalářské práci.

Nahrávání rozhovoru:

Souhlasím s nahráváním rozhovoru, přičemž si uvědomuji, že obsah rozhovoru bude použit výhradně pro výzkum dopadů pandemie covid-19 na podniky v odvětví cestovního ruchu v okrese Třebíč.

Ochrana osobních údajů:

Jsem si vědom(a), že mé osobní údaje budou chráněny a zpracovány v souladu s platnými zákony o ochraně osobních údajů.

Smazání rozhovoru:

Souhlasím s tím, že po dokončení výzkumu bude nahrávaný rozhovor kompletně smazán.

Tímto prohlašuji, že jsem si přečetl(a) a plně chápu podmínky tohoto souhlasu a souhlasím s nimi.

Datum:

Podpis: _____